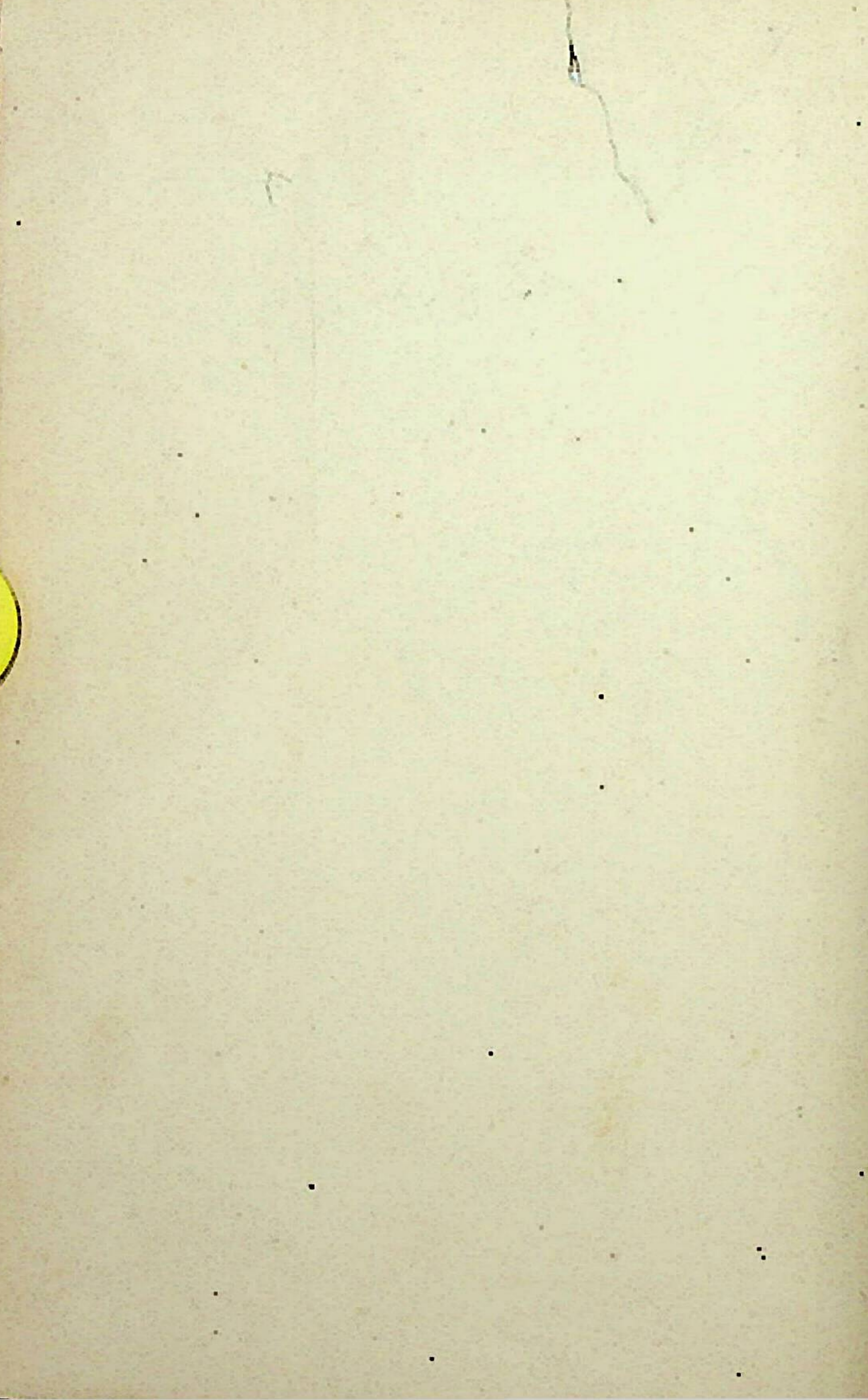



శ్రీః.

శృంగారసావిత్రి.

తంజావూరి

రఘునాథరాయలు

ప్రణీతము

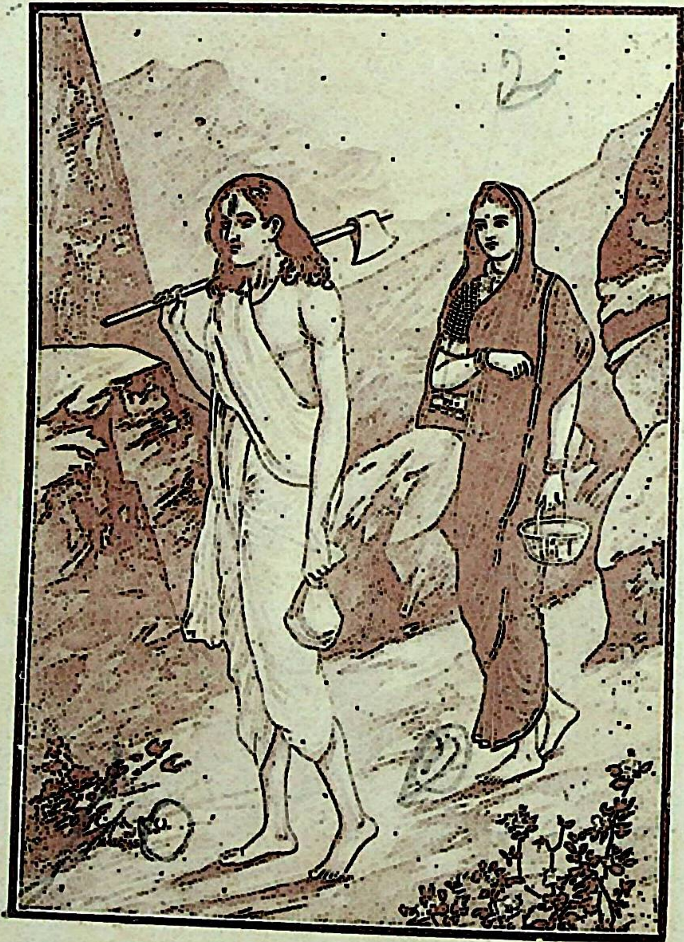
ప్రకాశకులు:

జి. ఎస్. శాస్త్రి అండు కో.,

మద్రాసు.

ప్రథమ ముద్రణము
లండన్ రాయల్ యెడిషన్
1928

చెన్నపురి:
ఇండియా ముద్రణాలయమున
ముద్రితము.



సావిత్రీ-సత్యవంతులు

పీ ఠి క

ఉ॥ తారసపుష్టిమైఁ బ్రతిపదంబున జాతియు వార్తయుం జమ
త్కారము నర్థగౌరవముఁ గల్గ ననేకకృతుల్ ప్రసన్నగం
భీరగతిన్ రచించి మహి మించినచో నిఁక నన్యు లెవ్వర
య్యా! రఘునాథభూవరసికాగ్రణికిం జెవిసోఁకఁ జెప్పఁగన్.

విజయవిలాసము.

తంజావూరి రఘునాథరాయలు.

క్రీ. 1650 సం॥ ప్రాంతముల దక్షిణభారతదేశమునకుఁగల్గిన సౌభాగ్యమంతయుఁ బూర్వమెన్నఁడుగాని, తర్వాత నేఁటి దాఁకఁ గాని కలుగలేదు. ఇఁక ముందుగూడఁ గలుగఁబో దేమో! మహాకవి, మహాగాయకుఁడు, మహావిద్వాంసుఁడు, మహాదాత, మహాశూరుడు, మహాభక్తుఁడు, మహానుభావుఁడు, మహామహుఁడు రఘునాథరాయఁడను నాంధ్రనాయకరాజు కాలమున దేశమెల్ల నిత్యకల్యాణము, పచ్చఁదోరణమునై చెలువొందఁ దంజావూరు రాజధానిగాఁ జోళరాజ్యమును బరి

పాలించెను. ఆకాలమున వందలకొలఁదిగా నిత్యాన్న దాన ధర్మ సత్రములు వెలసెను. వందలకొలఁదిగా నసాధారణ శిల్పసౌందర్యముగల దేవాలయమంటపగోపుర ప్రాకారాదులు వెలసెను. ప్రతిగ్రామమునకును గావేటికాల్వలు పాతింపఁబడెను. ఈతిబాధలకు, క్షామమునకు, ప్రజాక్షోభమునకు నాదేశమున నిలువ నీడలేకుండఁ జేయఁబడెను. సరససంగీత చాతుర్యములు, నవనవాభినయనైపుణ్యములు, ప్రశస్తశిల్ప చిత్రవాస్తువస్తు నిర్మాణములు, మధురతర సంస్కృతాంధ్ర కవితాకల్పనములు, విద్వద్గోష్ఠులు, సకలశాస్త్రచర్చలు, కనకాభిషేకములు, గ్రామగజాందోళికాచ్ఛత్ర చామరాది బహుమానములు, నిత్యోత్సవ, పక్షోత్సవ, మాసోత్సవ, ఋతూత్సవాయనోత్సవ వత్సరోత్సవాది దేవోత్సవములు, వివిధయజ్ఞ విప్రోత్తమ విహారములు, షోడశ మహాదానములు, శరణాగత రాజరక్షణములు నాఁటి ముచ్చటలు. మెఱపుఁదీగలఁ బోలు మెలుఁతలు, సంస్కృతాంధ్ర భాషలందు సరసకవితలు నేర్చినవారు, సంగీతమందు బిరుదందెలందినవారు నాఁడు వేలకొలఁదిగానుండిరి. సర్వక్రతువులు సల్పిన శ్రౌతులు వేలకొలఁదిగానుండిరి. సత్కావ్యకర్తలు, శాస్త్రకర్తలు, వేలకొలఁదిగానుండిరి. వీరెవ్వరును రఘునాథరాజును రాజమాత్యునిఁగాఁ దలఁపరయిరి. తండ్రినిగాను గురునిఁగాను వేల్పునుగాను ప్రాణము ప్రాణమునుగాను

భావించిరి. ఆయన చరిత్రమును గొందఱు కవులు సంస్కృత కావ్యములుగా, నాంధ్రప్రబంధములుగా, నాటకముగా, యక్షగానములుగా, ద్విపదలుగా, పాటలుగా, నింక నెన్నేని తీరులుగా వర్ణించితిము, వర్ణింపఁ జాలమైతిమని వగచిరి. ఒక మహావిద్వాంసుఁడు తా నాయనశిష్యుఁడనని చెప్పుకొనియెను. ఒకమహావిద్వాంసుఁ డాయనపేర నాలుప్రబంధములు రచియించెను. ఇతరు లాయన పేరనిట్లెన్నేని కృతుల రచించుట కాదు. ఆయనయు ననేక కృతుల రచియించెను. రామాయణము, వాల్మీకిచరిత్రము, పారిజాతాపహరణము మొదలైనవి తెలుగునను, రామాయణసంగ్రహము, సంగీతసుధ మొదలయినవి సంస్కృతమునను నామహాకవి రచించిన కృతులు. ఆయన రచించిన రామాయణమును మధురవాణియను వేశ్య సంస్కృతమునఁ బరివర్తించెను. రెండుజాములలో పారిజాతాపహరణప్రబంధము నామహాకవి రచించెనఁట.

సావిత్రీ చరిత్ర

రసవంతమగు నీ ప్రబంధమును గూడ నామహారాజకవియే రచించియుండునని మే మనుకొనుచున్నాము. దీనిమూలము తంజావూరి సరస్వతీ పుస్తకశాలలో నున్నది. అది ప్రాంతపుస్తకము. గ్రంథారంభ మొకటి యాశ్వాసము లేనట్లున్నది. ఆశ్వాసాద్య పద్యములు, ఆశ్వాసాంత్య పద్యములు

లేవు. నడుమఁగూడ నొకచోఁ గొంత గ్రంథపాతమున్నది. ఈ గ్రంథమును ముగియరచింపక పూర్వమే గ్రంథకర్త స్వర్గస్థుఁడై యుండునని యూహాము. ఆప్రతినిబట్టి తత్కర్తను గుర్తింపఁగుదురదయ్యెను. కాని శ్రీ రఘునాథరాయ మహాకవి రచియించిన రామాయణమందలి పద్యములు (ఋష్యశృంగ తపోభంగము పట్టుననున్నవి.) ఈగ్రంథమునందును నుండుటచే తత్కర్తయే యేతత్కర్తయగునని మే మూహించితిమి.

రామాయణము, వాల్మీకిచరిత్రము, మొదలగు రఘునాథ రాయల కృతుల రచనములకును, ఏతత్కృతి రచనములకును చాల పోలికగలదు. మహాభారతారణ్య పర్వమున మార్కండేయముని ధర్మరాజునకుఁ జెప్పినట్టుగా ఈ సావిత్రీచరిత్ర కథయున్నది. ఈ ప్రబంధమునను గూడ నట్లేగలదు. రఘునాథ రాయఁడు రామాయణమును రచియించినట్లే భారతమును గూడఁ దెలుఁగున వేఱొక పద్యకావ్యముగ రచింపఁబూనె నేమో? ఇది దానిలోని యొక కథపట్టు అగునేమో?

కవితా విశేషము.

ఇందు సందర్భితములయిన రాజాస్థానమర్యాదలు, హాస్య ప్రసంగములు, వేశ్యావినోదములు, సంభోగ శృంగారములు రఘునాథరాయలనాఁటి తంజావూరి సౌభాగ్యములను, గవితా

సౌకుమార్యములను, ఆస్థానసంప్రదాయములను, వెల్లడించు చున్నవి.

తేటతేట కూర్పులు, భావవైశద్యములు, సరసపద సంధానములు ఈగ్రంథమునకుఁ బ్రశస్తిని గూర్చుచున్నవి. దూరాన్వయముగాని. క్లిష్టపద రచనగాని యిందుఁ గానరాదు. నాఁటి యభిరుచుల ననుసరణముగాఁగాఁబోలును శాంతరసమున కక్కువగా సంభావనము కల్గవలసిన యేతత్కథాప్రబంధమునఁగూడ, శృంగారరసమునకే సంభావన చాలగా దొరకెను. హాస్య రచన యిందు మిక్కిలి యానందింపఁ దగినంతవిరళగా నంతరింపఁబడినది. రాధా మాధవమువలె నీకృతియు రసికరంజకమై వెలయఁ గలదని నమ్ముచున్నాము. ఇందు లోపించిన యాశ్వాసాద్యాంత్యపద్యములు కథాభాగములు ఇంక నెక్కడనేని దొరకఁ గల్గునసునాశ మాకులేదు. తంజావూరిలోనే లేకపోఁగా నిఁక నెక్కడ దొరకును? అట్లు దొరకుభాగ్యమే కల్గునేని పునర్ముద్రణమున పూరించి సరిపఱుతుము.

దీని మూలప్రతిని తంజావూరి పుస్తకశాలనుండి బ్రహ్మశ్రీ మానవల్లి రామకృష్ణకవిగారు స్వహస్తముతో వ్రాసి తెచ్చుకొని యుండిరి. మాప్రార్థనలమీఁద వారు దానిని, ప్రకటించుటకు దయచేసిరి. వారి తోడ్పాటుచేతనే యనాయాసముగ దీనిని మే మిపుడు ముద్రింపఁగల్గితిమి. ఇట్టి యుత్కృష్ట

గ్రంథమునుఁ బ్రకటింపనొసఁగి మాకుపకృతి సల్పిన శ్రీరామ కృష్ణకవిగారికి వందనసహస్రము లర్పించుచున్నాము.

మా శృంగార గ్రంథమాలలో నీ సావిత్రీచరిత్ర పంచమ కుసుమమై విరాజిల్లు చున్నది. ఇంతవఱకు ఆంధ్రభాషాయోషకు ప్రాచీన సరసహృద్యపద్యభూషణములగు ప్రబంధ గ్రంథ కుసుమముల నైదింటి నైనను సమర్పింపఁ గలిగినందులకు సంతసించుచున్నాము. ఈప్రాచీనప్రబంధమునునికిని దెలిపి, శ్రీకవి గారిచే మాకిప్పించి యీపీఠికావిషయమును మాకువ్రాసియిచ్చి యుపకరించిన బ్రహ్మశ్రీ వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారికి మాకృతజ్ఞతాపూర్వక వందన సహస్రము లర్పించుచున్నాము.

విభవ వైశాఖి. } గంటి. సూర్యనారాయణశాస్త్రి,
సంపాదకుఁడు.

శ్రీ

శృంగార సావిత్రి

ప్రథమాశ్వాసము

ఆవధరింపుము పాండవేయాగ్రజునకు
నవలికథయందుఁ గల్గువృత్తాంత మెల్ల
నానుపూర్విగఁ దెల్ప నమ్మౌనిచంద్రుఁ
డింపుపలుకుల నై పులకింపుచుండ.

గీ. మద్రదేశాధినాథుఁ డమ్మాడ్కి నుగ్ర
తపముఁ జేయుచు నుండఁగ ధరణినాథ,
స్వర్గమునఁ గొన్నివింతలు చాలఁ బొడమె
విన్నవించెద నవి యెల్ల విస్తరించి.

మ. అటువైవేపురువేలుపుంగలుకు లో
య్యారంబుగాఁ గుల్కఁగా
వరుసన్ ముప్పదిమూఁడుకోట్లుసురలున్
వర్ణింపుచుం గొల్వఁగా

స్థిరవాక్యంబుల నారదాదిముని లా
శీర్వాదముల్ సేయఁగా
నెఱినీ పైఁ బలపాకశాసనుఁడు దా
నిండోలగం బుండఁగన్.

సీ. ఎదురైనచోఁ జారు .లేమిరే మని వేఁడ
మఱియేమి లే వన్న మంచి దనుచు
నయ్యాతఁ డైన మా నని జయంతుఁడు వేఁడ
విన్నవించెద నంత కున్న దనుచు
నన్న మా కేమంటి వనుచు మేనక వేఁడ
నీదాఁక వచ్చెనే నిలువు మనుచు
వాఁకిటికొల్వు లెవ్వఁడ వంచుఁ దను నాఁగఁ
గన్నఁ గానరె యంచుఁ గదుముకొనుచు

నిలువ కెవ్వారిఁ జూడక తెలివి లేక
యుంచుకించుక దగ వగరించుకొనుచుఁ
బాకశాసనుహజూరునందాఁక నొకటఁ
జారుఁ డొక్కఁడు బిఱబిఱఁ బాఱుతెంచి.

గీ. స్వామి, యవధారు దేవతాసార్వభౌమ,
స్వర్గసింహాసనాధ్యక్ష, వసుధ నున్న

బదరికాశ్రమమందుండి యిదిగో యిపుడు
వెడలి వచ్చితి నొకవార్త విన్నవింప.

గీ. గాలి చొరరాకయున్న యక్కాననమున
నొక్కనృపుఁ డెవ్వఁడో కాని యుగ్రతపము
నేయఁ గూర్చుండె నాతపస్సితికి నాక
వనము నీఱయ్యెఁ గువలయం బనువుదప్పె.

సీ. ఏమి కావలె నంచు నెదుటఁ దోఁచి విధాత
యెంత వేఁడిన వచియింపఁ డయ్యె
వరము లిచ్చెద నంచు హరిమ్రోల వేంచేసి
లె మ్మన్న నింత చలింపఁ డయ్యె
ఫల మొసంగెద నంచు భవుఁడు ప్రత్యక్షమై
యొనసినఁ జే యెత్తి మ్రొక్కఁడయ్యె
చాలు మెచ్చితి నంచు శాంభవి యటు నిల్చి
చేయి చూపినను వీక్షింపఁ డయ్యె

విబుధకులనాథ, తపము నా విన మొ కన మొ
నాటితరమైన తపముచందంబు గాదు
తెలియఁ గోరిక యెద్దియో తేటపడదు
వింత మై తోఁచె నేమని విన్నవింతు.

క. అన విని యేమేమీ యని
పని యిది బా గాయె నని తపంబులవింతల్
ఘన మాయె నని సురోత్తముఁ
డనియెన్ దనయంతరంగ మవియం గలఁకన్.

ఉ. సమ్మతి మిమ్ము నమ్మి తగు
చారు లటంచును వేగుపంపి నే
నెమ్మది నుంటి నేమనుచు
నేఁ జెలిగింపఁగ వచ్చి తీవు వాఁ
డమ్మెయి నుండు నేపదవి
కెవ్వరిఁగూర్చి యేతపంబు భా
వమ్మునఁ జేయఁ బూనె నొక
వార్తయుఁ దెల్పవు పోలఁపొందుగన్.

క. అని ముందు వెనుక తోఁచక
మనమునఁ గళవళము దోఁపమనకిఁక మీఁదన్
బని యే మని తను వేఁడిన
మునుపుగఁదలపోసివినయమునగురుడనియెన్.

గీ. ఓసురాధినాథ, యోజింప నేటికి
వానితపము పెంపు వాని తెంపు

తెలియ విన్నయపుడె తెల్లమిగాఁ దోఁచ
నింతతపము సేయ నెవ్వఁ డోపు?

క. విశ్వామిత్రుఁడు గావలె
శాశ్వతసామ్రాజ్యపూజ్యసంపన్నిధి యా
నశ్వపతినృపతి గావలె
నీశ్వరునకు వశమె తపము లీవిధిఁ జేయన్.

గీ. కౌశికుఁడు గాఁడు నేఁడు నాకడకు వచ్చి
మేనకకు దానుఁ గుజరాతిమేలికోపు
లెత్తి చేరువ వేసితి నింతసేపు
సాముచూడంగ రమ్మని చలమునేసె.

ఉ. కావున మద్రదేశజన
కాంతుఁడ కావలెఁ గాక యున్నచో
నీవును నే నెఱుంగ ధర
ణీపతి కెవ్వని కింతసాత్త్వక
శ్రీ విలసిల్లఁగాఁ దపము
సేయ సమర్థత గల్గు నందుపై
దేవరచిత్త మేక్రియఁ బ్ర
తిక్రియఁ జేసెదొ చేయ మంచనన్.

క. మంచిది యని నికటతట
ప్రాంచచ్చంచలదృగాననాంబుజములపై
నించునలతేఁటిదాఁటుల
నెంచం దగుచూపు లించుకించుక నిగుడన్.

ఉ. అందఱేఁ జూఁజూచి యమ
రాధిపుఁ డిందఱిలోన నెవ్వ రా
టందును బాటయందుఁ జదు
వందును మించినజాణ లట్టివా
రందుకొనుండు వీఁడ మన
నందలు మోములు చూచుకొంచు నీ
వందుము నీవ యందుకొను
మందు రెటుం జెయి చాఁప రెవ్వరున్.

గీ. అటు లిటులు చూచి వారిత్రొక్కటలు సూచి
యెన్నఁటికి నాటపాటలవన్నె లనుచుఁ
గంకణఝుణంఝుణధ్వనుల్ గ్రమ్ముకొనఁగ
నిగిడి మేనక కేల్దోయి మొగిచి నిలువ.

శా. ఔనే మేనక, వన్నెఁ దెచ్చితివి వి
శ్వామిత్రజాగ్రత్తపో

హానిం జేసినదాని కెంతపని నీ
వాపాటచే నాటచే
నానం బూనక యున్న నొండొరులచే
నానే నిన్నుఁ మాన కా
మానుల్ నీచుచు మోవిపానకములన్
మై వెంతు రెల్లప్పుడున్.

క. తలవంపు లాయె రంభకు
నలతారకు మోము తెల్ల నాయెను మిగులన్
గళ దఱిగెను శశిరేఖకుఁ
గలికీ, నినుఁజూచి విడెముఁ గైకొను మిఁకన్.

క. కంతుని వసంతు రజనీ
కాంతునిఁ బవమానశుకపిక ప్రకరములన్
గొంతసహాయము నేసెదఁ
గాంతా, పనిగొమ్ము పొమ్ము క్రమ్మఱు మంచున్.

గీ. ఉడుగరయుఁ గొన్ని సొమ్ములు విడె మొసంగి
పసుపుపావడ పైఁడందె పచ్చపూలు
గెలిచివచ్చిన నొసఁగెదఁ బలుకు లేల
యతివ, యిది మాటవాసి పొమ్మంచుఁ బనుప.

చ. తొలఁకెడుచిన్ని లేనగవు
తోఁ గరతోయజముల్ మొగిడ్చి ము
ద్దులనునుఁజెక్కుటద్దముల
తోఁ గళతో మరుఁ జెత్తు పువ్వుగు
త్తులవలె నున్న చన్నుఁగవ
తో వగతో విడఁబాటు నీటు రీ
తులఁ దగుచూపుక్రొందళుకు
తోఁ జెలితోఁ దిరిగెన్ గిలుక్కనన్.

క. ఇరుగెడల నూడిగంపుం
జెలువలు మరుఁజెక్కుపువ్వుఁదేరులవలెఁ జన్
గిరుల నిడుముత్తెసరులన్
విరులం దగుజడలు మెఱయ వెంబడి నడవన్.

గీ. తురగముల నెక్కి మధుఁడుఁ జందురుఁడు దెరల
మదపుటేనుఁగుపైఁ బవమానుఁ డరుగఁ
దనబలముతోడఁ బారియందలములోనఁ
గమ్మవిలుకాఁడు రా మేనకావధూటి.

క. తానును దనచెలికత్తెలుఁ
బూనుకొని విమానమెక్కఁబోవఁగ నిలు మో

మేనక, యని కౌశికముని
తో నరిగెఁ బొజ్జ గదల దోవతి వదలఁగ.

గీ. అరిగి పయ్యెదకొంగు చే నదిమి పట్టి
యెట్టు వచ్చితి వని బుస గొట్టుకొనుచు
నలుక నేమేమొ యనఁ బోయి యంతలోన
నతివనగుమోముఁ జూచి దీనతను బలికె.

సీ. ఇంతి, నీ వేవేళ నేమి గావలె నన్నఁ
దప మెల్లఁ జెటిపి నీతలఁపుఁ దీర్తు
నెలఁత, నీ వారుఁ గూడి నేడు గూడ దటన్నఁ
బాటి చుట్టుక నీదుపడుకయిల్లు
వనిత, నీపదుచుల కెన లేనికోపుల
చేరువ వేసి మెచ్చింతు నిన్ను
కలికి, ని న్నెవ్వరుగా దన్న వారితోఁ
జే సాఁచి జగడముల్ సేయఁ జొత్తు
నింత దయవాఁడ నగుటచే నెంత కైనఁ
బూని పెద్దతనం బెల్ల బూదిఁ గలిపి
జపతపంబులు విడనాడి జడుఁడ నైతి
*వెలఁదికడ నీరు గానైతి వెఱ్ఱి నైతి.

---

* (వెలది నీకరి గానైతి వెఱ్ఱినైతి)

ఉ. అక్కట! నీవు నన్ను విడ
నాడి చనం బద మెట్టులాడె? నే
నెక్కడ నిల్తు; నిల్చి మఱి
యెవ్వరిఁ జూతును; చూచి ప్రాణ మే
నిక్కము గాఁగ నేకరణి
నిల్పుదు; నిల్పిన లాభ మేమి? నీ
వక్కఱ కైనదాన వని
హా! మది నమ్మితి దేహ మమ్మితిన్.

చ. ఒకరికిఁ గాక పోతి నని
యన్నరు మం చన నింత యేల నే
నొక టని నీవు నొక్క టని
యున్న దె దేహము నీయధీన మం
చొకవగ పావురాపలుకు
లొయ్యఁ జెవిం జొరఁ జేసి యొమ్మ యొ
మ్మొకటఁ గదించి చన్నఁగవ
నొత్తి చుఱుక్కన మోవి నొక్కుచున్.

గీ. వంత విడు నేఁడు కే పట వత్తు ననుచుఁ
గొంత లాలించి తేలించి కుస్తరించి

మునిజనవిరించి మరలించి ముదము గాంచి
మేన కోటులుఁ దాను విమాన మెక్క.

చ. మదనుఁడు తోడ రాఁగఁ బవ
మానుఁడు ముంగలఁ బోవఁ జంద్రుఁడున్
బసరక యింత నంతఁబయి
పాటున క్రమ్మిక రా వసంతుఁ డా
మదశుకశారికాపిక స
మాజముతో నెలగోలు గాఁగఁ బో.
నదె యిదె యంచు నాబదరి
కాశ్రమభూమికిఁ జేరి రమ్యోర్వన్.

క. ఒకగుజ్జుమావి క్రిందను
మకరాంకునితోడఁ దాను మంతనముగ మే
నక కొంతసేపు యోజన
ప్రకటించి, దృఢీకరించి, పచరించి వెసన్.

గీ. చెలియకైదండ గొని లేచి బలము నీవు
నిలిచి రమ్మని మదుని కన్గీటి బోటి
తానుఁ దనమేళమును గూడి తపసిపల్లె
నల్లనల్లనఁ జేరఁ బో నాడ నాడ.

సీ. అలదేవపూజకై యగ్రోదకంబులు
గొనివచ్చు నేనుఁగుగుంపుఁ జూచి
మొనసి పార్థివలింగమునకు మెత్తనిమృత్తి
కలు మోచిచను పందికదుపుఁ జూచి
హరిసమర్పణకు నై పరిపక్వఫలరాజి
వెసఁ దెచ్చుభల్లూకవితతిఁ జూచి
గుమిగూడి శివపూజకొఱకు దూర్వాంకుర
మ్ములు దెచ్చులేఁటిపిల్లలను జూచి
వెఱచి తల యూఁచి యార యీవింతవగలు
కన్నవిన్నవి గావు లోకంబునందు
న న్నిచట నేమిగాఁ జేయనున్నవాఁడొ
దేవుఁ డిఁక నేఁటి కని మేనకావధూటి.

క. అటచని ముందటఁ గన నా
వటమగు నొకవటముక్రింద వాడినయొడలున్
గటిదాఁక వ్రేలుజడల్గా
జిటిలినమైబూదిపొడలు చెలు వగుతపసిన్.

క. పొడగని గడగడ వడఁకుచుఁ
గుడియెడమల మెలఁగుపడఁతిగుంపులఁ గేల్గా

గడ కనిచి నిలిచి యించుక
తడవు విలోకించి యిది గదా తపమన్నఁ.

ఉ. మానము ఱొమ్ములోనిబిగు
(మానము నందపుమేనినిగ్గు) సి
గ్గూనినమోము మై కదల
కుండుదృఢం బర మోడ్పుఁ గన్ను లా
రా! నుతియింపఁగా వశమె
రాజకుమారకుఁ డాట నంత ము
ద్దైనతపంబు చేసెడి న
య్యారె యొయారము (మీఁటినీవిధిఁ)

సీ. సొగసైన నామోముఁ జూడఁగల్గినఁ జాలుఁ
గలువ తేఁ డున్నాఁడు కడమ కెల్ల
నునుదావియూర్పుమూర్కొనఁగల్గిననుజాలుఁ
బవమానుఁ డున్నవాఁ డపలి కెల్ల
గఱుసుచూపు లెఱుంగఁ గల్గినఁ జాలును
గొనితూపు లున్నవి కొదవ కెల్లఁ
నింపుఁబల్కుల నాలకింపఁ గల్గినఁ జాలుఁ
జిలుక చా లున్నది వెలితి కెల్ల

సనుచుఁ దలపోసి తత్తరంబును దలంకు
నయము వినయంబు దోఁపఁ బంతంబు చూప
సమయ మని వారివారి హెచ్చరిక నునిచి
ముకుళితాంజలి యై మౌనిమ్రోల నిలిచి.

క. ఆటల పాటల మాటల
తేటల నీటులను వగకుఁ దేలేక వితా
పా టూరెఁ జెవిటిముందటఁ
జాటించుచు సంకువట్టు చందం బయ్యెన్.

మ. (అనవొందన్ మునుముంద గుబ్బచను) లొ
య్యారంబుగా గోళ్లచేఁ
గొని పో మీటుచు ముత్తెపున్ సరుల చి
క్కుల్ చక్కఁగాఁ దీర్చుకొం
చు నునుంజెక్కునఁ జేయి నేర్చి మొగమ
చ్చో వాంచి పాదాంగుళం
బున (నేలన్ విలిఖించుచాతపసి) మో
మున్ దీనతన్ జూడఁగన్.

ఉ. అంతట దైవయత్నమున
నమ్మని తెప్ప లోకింత విచ్చి గో

రంత ప్రపంచముం గనిన
నంతఁ దళుక్కునఁ దోఁచె మేనకా
కాంత పసిఁడిమేను గల
కాం (చిరవంబుని మేనివల్పు దా)
నంత వడిఁ ఘటించుతప
మాకరణిం ఫలియించెనో యనన్.

క. మగనీటా నగుబాటా
మొగమోటా లేక తపసి మురిపపునవలా
నగుచిన్నెలు బిగిచన్నులు
జిగికన్నులు(నరసి మురిసి జిలజిలఁ బడియెన్).

ఉ. వెల్లుగ గంఁటుతుమ్మెదల
పిండులు మ్రోసెను తూరిశారికల్
గొల్లనఁ గేక వేసె నల
కోయిలగుంపులుఁ గూసెఁ జల్లనై
మెల్లన మందమారుతము
మీఁదికి డాసెను (మాటిమాటికిన్)
గొల్లలుగాఁ దపస్వి విరి
గోలల నేసెను మారుఁ డయ్యెడన్.

క. వెడవిలుతుం డప్పుడతుక
కుడియెడమల ఖేళకి చూచు కులుకుంజూపుల్
విడి సురియలు గాఁ గొని ముని
పడఁ బొడుఁడని(యాన సైన్యపటలికినొసగెన్).

ఉ. క్రమ్మల సొమ్మసిల్లి నృప
కుంజరమౌని యొకింత లోన ధై
ర్యమ్మున సేద దేరి విన
యంబున మ్రొక్కి నుతించు వేలుపుం
గొమ్మను జూచి మోహలుకు
గుబ్బెత, యెవ్వరి దాన వీవు నీ
వెమ్మెయి నన్ను నొంచుటకు
నేమికతం బెఱుఁగింపు మం చనన్).

గీ. కొప్పు చక్కంగ నొత్తి ముంగురులు దువ్వి
జాఱుపయ్యెద సవరించి జగ్గు మించి
మెఱుఁగుకమ్మలు తళుకుముంగరయుఁ గదల
మొలకచిఱునవ్వు గులుక నా (కలికి పలికె).

ఉ. ఓమునిరాజ చంద్ర జగ
దున్నతసన్నుతకీర్తిసాంద్ర మె

నే మని పేరు నేనె వచి
యింపుదు మేనక యందు రందఱుఁ
శ్రీమహనీయుఁ డై నసుర
శేఖరుఁ గొల్వన నున్నభోగవుం
దామరసాక్షులం బిరుదు
దాల్చినదాన జగం బెఱుంగఁగఁ.

సీ. నలువ దా నెక్కునందల మంపి పిలిపించి
వీణియ నాచేత విన్నమాట
హరుఁడు నే వినిపించుదురుపదానకు మెచ్చి
తొడమీఁదఁ గూర్చుండు మనినమాట
హరి పిల్చి నాచేత నభినయంబును జూచి
తనయొద్దఁ గొలువుండు మనినమాట
నారదపర్వతుల్ పోరి తగ లయకోస
మై తారతమ్యంబు లడుగుమాట

మున్నవినియుందురే కదా నన్ను నేనె
పొగడుకో రాదు గాక యోపుణ్యమూర్తి,
యమరనాథుసహజారుపాత్రముల కెల్ల
గుండెలో గాల మనిపించుకొంటి నేను.

క. వెంబడి నాపయి మాత్స
ర్యంబులు పెరుఁగంగఁ గూడి రంభాదిసతుల్
తుంబురునిం బిలిపించిన
తంబుఱయును దాను నతిముదంబున వచ్చెన్.

ఉ. వచ్చిన నచ్చరల్ వడిగ
వానికి బోధన సేసి కొల్వునం
దెచ్చి ప్రతిష్ఠగా నిడిన
దేవర, యే మని విన్నవించెదన్
ముచ్చట దీర రక్తిగాన
ముద్దులు గుల్కఁగ గోటివాద్య మే
యొచ్చెము లేకయుండ మఱి
యున్ మఱియున్ వినిపించె వింతగన్.

చ. ఘనమును రక్తియుం దొలఁకఁ
గాఁ దగుగీతములుం బ్రబంధముల్
మునుపుగ రాగముల్ పదము
లుంబయిమాటు (ఱు)పొలంబుఁ దెచ్చుచో
మనమున మెత్తుఁ గాని యొక
మాటును నేఁ దల యూఁచ నైతి వెం

టనె మఱి మాట మాట జగ
డంబు ఘటించెను నాకు వానికిన్.

క. నీ వెంతని నీ వెంతని
దేవేంద్రునిసముఖమందుఁ దీరనిపో రై
యావేళఁ బులిమి పుచ్చక
నే వచ్చితి నాదువెంటనే తుంబురుఁడున్.

ఉ. ఇంటికి వచ్చి యొంటిఁ బడ
కింటను నన్నుఁ గవుంగిలించి నీ
వంటిరసజ్ఞురాలిని. ది
వంబునఁ గాన నిఁకేల నన్ను నీ
బంటుగ నేలుకొ మ్మనుచుఁ
బైఁ బడ బైపయి నున్నదాన నై
యుంటను నేనుమం దగిలి
యుంటిని జంటగఁ గూడి వానితోన్.

క. గాయకుఁ డాటను రతులం
గాయకుఁడై మిగులఁ గళలు కరఁగించుచు నా
కాయం బెల్లను దనకడ
కాయంబుగఁ జేసికొనియె నది యేమందున్.

ఉ. వలపుల కేమి ముం దెఱుఁగు
వారికి నూరికిఁ గాక పోతి ర
చ్చలఁ బడి మేలువాఁ డనఁగఁ
జాలినకాశికమానితోఁ గర్కశ
బలుకనె సైఁచ దామె నట
వల్లభు జూచి సహించ లేక పై
నలుగుచు మండి మండిపడి
యమ్ముని యూఁదక వాదు కిట్లనెన్.

ఉ. ఓసి దురాత్మురాల, తప
మూరకె బూడిదపాలు చేసి నీ
వాసము చేరి నిల్చి యొక
వాసికి వన్నెకుఁ గాక పోతి నీ
దోసము గాదు నీకుఁ గల
తుంబురుపొంగణఁగింప కున్న నీ
దోసమె కాక యం చలుక
తో నొకతోయముగాఁగఁ జూచుచున్.

గీ. నేఁడు మొదలుగ నెవ్వనితోడనైనఁ
బలికితేనియుఁ బ్రాణాన కలుగువాఁడఁ

గాక యొకఁడు వహించుకోఁ గలిగెనేని
యెన్ను మా బ్రహ్మ నైన నిట్టట్టు సేతు.

క. అనుమాటలు నవనవగా
విననో వినలేదొ. యంత వీథులలోనన్
జన వెఱచి యొదుగసాగెన్
బనివడి తుంబురుఁడు దొంగబంటుంబోలెన్.

సీ. ముచ్చటకైనఁ దుంబురుఁడంచుఁ బేర్కొన్నఁ
గినుక నాఁటికిఁ బ్రాణమునకె తెగును
తంబుఱ గోటివాద్య మొకింత విను మన్న
నిల్లెల్ల బెదరంగ గల్లురు మను
నుబుసుపోకలకు నై యున్నరు మన రాదు
దయ యంచు నాఁ డనర్థంబు సేయుఁ
బాటించి విరహంబు పదము పాడఁగ రాదు
తీరనిపోరు నల్ తిండి సేయు
గడియసే పింద్రకొలువునఁ దడయ రాదు
చెట్టపట్టుక బాసలు సేయ మనును
కంటికిత వైనవారితోఁ గలయ కుండ
నొంటి మఱి కాఁపురానకు నుండవలసె.

గీ. పోటుబంటులు కోటానకోటు లొకటఁ
గ్రందుకొని సందడిలునాదుమందిరమునఁ
బాముపలె మాని యెన్నఁడు పాదుకొనిమె
నదిమొదల్ పోతుటీఁగయు మెదలదయ్యె.

మ. ఒకనాఁ డాబలభేదికొల్వునకుఁ దా
నొంటిం జనం ద్రోవఁ గా
చుక పొం చుండినతుంబురుండు నవగా
నూచించినం జూచి యిం
చుకనే పూరక బెండుబొమ్మక్రియ న
చ్చోఁ జబ్బుగా నిల్చి ని
ల్వక పై వ్రాలితిఁ గ్రాఁగి యున్నతను వె
ల్లం జల్లనై జు మ్మనన్.

ఉ. వాఁడును గౌఁగిలించుకొని
వాడినమో మెద మోపి కొప్పునం
గూడఁగ ముంగురుల్ గొనబు
గోళ్ళను దువ్వుచు నామనం బిఁకం
జూడఁ గరంగు చున్న దను
చుం గరముం దనఱొమ్ము సేర్చి మ

ల్లాడుచు నెంత చేసె ముని
హాయని నా కనియెం బ్రియంబుగన్.

ఉ. మేనక నిన్నుఁ బాసి యిఁక
మే నకటా నిలుపంగఁ జాలనన్
గానక నీవు తాళి వటు
గాన కదన్ సొగ సైనవేడుకన్
మానక యుండకుండ నవ
మానకరుం డగుదుష్టమౌని కో
పాన కడంగి నీపెదవి
పానకముం జవి చూపి తెంతయున్.

సీ. సత్యసంధుని హరిశ్చంద్రునంతటివాని
మాలను గొలిపించుమంతు గాఁడె
నారదమౌనియంతటివానిఁ జెలిచేసి
బిడ్డలఁ గనిపించుపెంకె గాఁడె
తనుఁ గన్నబ్రహ్మయంతటివాని సృష్టికిఁ
బ్రతిసృష్టి కల్పించుభ్రష్టు గాఁడె
యిదిగో యీయున్న దేవేంద్రునంతటివాని
దూఱు సేయ ఘటించుద్రోహి గాఁడె

రాచపుట్టను పేరుమాత్రంబ కాక
సమయమున దుష్టమాంసము సాగమెసవు
నీవు విడిచిన వాఁడు నిన్ విడువఁ డింక
వానిపై నైన నుడువందు వాసవుండు.

క. నను వలసియున్న గాథే
యుని నేత్రము విడువ వలసి యున్నను నీకున్
వినిపింతు నొకయుపాయము
వనితా, కడతొలఁగియుండ వలెఁ బదిపూటల్.

చ. తొడిబడి యేడ కేఁగినను
దోడనె వాఁడును రాక పోవఁ డె
య్యెడఁ జని యున్న నిన్ను వహిం
యించుకొనం గలవానిఁ గాన మా
పుడమి భరించునశ్వపతి
పొంతకుఁ బొమ్మతఁ డైనఁ బూని నిన్
విడువక వీఁకతో వెనుక
వేసుకొనం గలఁ డెంచి చూచినన్.

గీ. శాంతి నెప్పుడు బదరికాశ్రమమునందు
నుచితభక్తిఁ దపోవృత్తి నున్నవాఁడు

గరుణ గలవాఁడు సత్యంబు గలుగువాఁడు
పొ మ్మని వచింప నింటికిఁ బోవ కపుడు.

చ. కట్టినకాసెతోఁ జిటులు
గంధముతో సరవాఁడుపూలతోఁ
బెట్టినసొమ్ముతోఁ జెమట
వెట్టినకస్తురిజాఱుబొట్టుతోఁ
బట్టినబోటితోఁ దొడుగు
పావలతో నొరుతోడఁ దెల్ప కే
నిట్టె బిరాన వచ్చితి నిఁ
కేకరణిం గరుణించి ప్రోచెదో.

క. శరణాగతరక్షామణి
బిరుదాంకా భామినీనవీనమృగాంకా
కరుణింపుము నాతపాతక
మఱపింపుము కినుక లేక మన్నింపు మొగిన్.

క. విశ్వమున నీసమానము
విశ్వామిత్రుం డటంచు వినుతింతురు గా
నశ్వపతినృపతి వర, మ
ద్రేశ్వర, ప్రస్థాన కందు రేమొ కవీంద్రుల్.

చ. అని చిఱునవ్వు నవ్వి వని
తా, యిది యెంత ప్రయోజనంబు నీ
గనుఁగొనఁ జూడఁగాఁ గలఁడె
కాళికుఁ డింకఁ దలంకు మాను మే
యనువున నెన్నినాళ్లు మన
సైన సుఖంబుగ మావనంబునన్
గొనబున నుండు మేపనుల
కున్ విడనాడ మరాళకుంతలా!

క. ఇం దుండు మనెడునందునఁ
జెందొవతూపులను రెండుచేతుల నిండన్
గ్రొం దలిరాకుజిరాదొర
ముందు వెనుకదోఁచకపుడు మునికళ గొనఁగన్.

చ. కలికి నెగాడిగన్ గని యిఁ
కం దపముం జప మంచు ఛాందసం
బులు తలపెట్టినం మనసు
ముందటిరీతిఁ దదేకనిష్ఠ మై
నిలువదు తీరినప్పటికి
నేర్చుగలిన్ దప మోపినంతయున్

సలుపఁగ వచ్చు నీవనిత
నాఁటికి వచ్చు నె ప్రాణ మిచ్చినన్.

చ. నెపమునఁ బూర్వజన్మమున
నేను ఘటించుతపఃఫలంబు గా
కిపు డొనరించునట్టితప
మింతటిభాగ్య మొసంగ నేర్చునే
తపమును సంధ్యయుం జపముఁ
దానము దానముఁ జేయు టెల్ల నీ
చపలమృగాక్షి లేబిగువు
చన్నులఁగ్రొన్నెల నుంచనే కదా.

సీ. ఈకాంతచిగురుమో వినుమంత చవిగొన్న
నమరేంద్రుతోడఁ బోరాడ రాదె
ఈబోటిచుఱుకుచూ పేపాటిపాటిన
నించువిల్తునిఁ గలహించ రాదె
ఈచాన తేటపల్కొకమైన దొరకిన
బ్రహ్మతోడను వాదు వెట్టరాదె
యీలేమ పసిఁడిమే నొక నూనఁ గల్గిన
హరికిఁ గొలారిక మంప రాదె

దీనిఁ బొసఁగించి బిగువుసందిట గదించి
కళలు గరఁగించి చొక్కించి గారవించి
మిగులఁ దేలించి లాలించి వగలుమించి
పంత మలరించువాఁడు సౌభాగ్యశాలి.

చ. అనువుగఁ బంచభక్ష్యపర
మాన్నము లుంచి భుజింపు మన్న నా
ల్లనియువివేకి యేజగము
లం గలఁడే తనపాలిదైవ మీ
వనితను జూపి యింకఁ దడ
వం బని లే దని కొంతతత్తఱం
బును దమకంబునుం బొడమ
మోహమునం జెలికాఁడ నిట్లనుః.

చ. చిలుకలకొల్కి, మా కొకవి
శేషము తోఁచెను నీవు తెల్పు ప
ల్కుల నల గాధిరాజుకొడు
కుం భ్రమియించినదాన వీవు నీ
జిలిబిలిమాటలుం సాలవుఁ
జిన్నెలు మ మ్మిఁక నేమి సేయునో

తెలియదు నేఁడు నన్నుఁ గడ
తేర్పుము నేర్పిన నేర కుండినన్.

క. మెప్పుగ నిన్నుఁ గాపాడుట
కొప్పితిఁ బాపమును బుణ్యమున్నది నీచే
నిప్పుడు తుంబురు నీడకుఁ
దెప్పించు మటన్న మేము తేలేము సుమీ!

చ. అని యొకచిన్నిముద్దులయొ
యారపుజూదపుఁదేటనవ్వుతోఁ
గనుఁగొన ముర్వు ముంగరయుఁ
గమ్మ తళుక్కున మోముఁ ద్రిప్పి వ
చ్చినపని చూడఁగాఁ గడమ
చేసెద రార బళా యటంచు సి
గ్గున నడయాడుదానివలెఁ
గోమలి యవ్వల నివ్వలన్ నిలన్.

క. తిలకించి తపసి ముఱిపెము
తిలకించిన నారువోయుతీరున మేనుం
బులకించిన నిలఁ జాలక
పలికించెద బోటి ననుచుఁ బదరుచు ననియెన్..

గీ. దాఁచ నేటికి బోటి, నిన్ జూచినపుడె
యిదిగొ చూడుము సాత్వికం బుదయమయ్యె
నుదతి, రాజస మింతగాఁ జూప వలెనె
యింత చేరియుఁ దామస మింత యేల ?

సీ. చెలియ, నా తేఁటు తేనె చిందిపో నంచునో
నో రూర నొకపల్కు నుడువ వేల ?
పొలఁతి, నీచూపుఁదూపులు దుయ్యునంచునో
సొగసుఁగ్రీగంటను జూడ వేల ?
యింతి, చక్రజక్కవ లెగసిపో నంచునో
నురమున నడ్డకే లుంచ వేల ?
తరుణి మారుని యేటు దాఁకు నటంచునో
నిలిచినచో నింత నిలువ వేల ?
కాంత, జడుఁ డటంచునొ న న్నొకింత యైన
నించువిలుకానిరతిఁ గరుణించ వేల ?
చామ, యిదిబై లటంచునో సైగఁ గాఁగఁ
గవురపుటనంటిచాటు కేఁగంగ నేల?

క. కాక మదిలో నిక్కోర్కి
మాకుం దెలుపంగఁ గలది మఱి యే మైనా

యేకాంత మొకటి గలదో
కోకస్తని దెలుపు మనుచు గొబ్బున లేవన్.

చ. కదలిక చూచి నాతలఁచు
కార్యము దార ఫలించె నంచు నా
మదగజయాన లేనగవు
మాటికి మోమునఁ దేట లీనఁ దా
నెదురుగఁ జేరి మీర లిది
యేమి తలంచితి రింతకంటె నా
మది గల దైన నే వెలితు
మానులతోడుతఁ బొందు నేయఁగన్.

చ. నునుమును పెందు లేనిప్రియ
ముల్ నవరించి యొకింత లోఁగినన్
వెనుక దిశించి చూడ రవ
న్నిన్ మగవారల నమ్మరాదు నా
మనమున నంతగా వలయు
మాటలు గల్గిన నేటిమాత్ర మా
ననవిలు కాని కేళికల
నన్ మెఱయించెద నంచు సిగ్గునన్.

చ. కులుకుచు మోము వాంచు నదె
కోపము చేసెదవే యటంచు మై
పులకలు వోవఁగాఁ జుబుక
ముం గొనగోళ్లను సోఁక నొత్తి చె
క్కులు కబళించి ముద్దు గొనఁ
గొంకుచు నల్దెసఁ జూచి యంతటన్
నిలువునఁ గౌగిలించుకొన
నిల్వక యమ్మునిరాజు వేడుకన్.

ఉ. పాయనికౌఁగిటన్ రవిక
పక్కన విచ్చినఁ జన్నుదోయి కే
ల్దోయిఁ గదించి చొక్కి యటు
లోఁచక తూఁగెను మోహవార్ధి నా
చాయ మునుంగ కుండిన వె
నం దరిఁ జేరునుపాయ మెంచి నం
దీయనికుండ లానుకొని
యీఁదుచు తేలుచు నున్నపోలికన్.

ఉ. అంతట తాళలేక యొక
యందపులేఁబొదరింటిలోని కా

యింతిని సమ్మతించుకొని
యేఁగి ముదంబున రాజమోగి యే
కాంతము గాఁగఁ గ్రొంజిగురు
టాకుమిటారపుశయ్యమీఁద న
త్యంతవినోదవైఖరుల
నందుచు నిండిన వేడ్కఁ జెందుచున్.

సీ. సుదతి బాగా లీయఁ జొక్కు పుట్టు నటంచు
విడువక పుక్కిటివిడెము వేఁడుఁ
గలికి ముద్దు లొసంగఁ గాక తీఱదటంచుఁ
గమ్మవాతెఱపానకంబు వేఁడుఁ
గొమ్మ లేఁజనుదోయి ఱొమ్మునఁ గదియింప
మనసు నాటఁగఁ గ్రుమ్ము మనుచు వేఁడు
బాల కేళికిఁ దన్నుఁ బ్రార్థింప మఱచిపో
యితి నంచుఁ బుంభావరతికి వేఁడు

సువిద చెవిలోనఁ గవకివకవలు గొణఁగ
నతివ, యిది మాకు నేర్పు మటంచు వేఁడు
మగువ కళ లంటఁ గరఁచి యేమరలు సేయ
నబల, యిది యేమి చేసితి వంచు వేఁడు.

క. ఈలీలఁ జిగురువిల్తుని
కేళిం బెనఁగొనుచుఁ గెరలి కిలకిల నగుచున్
సోలుచు శృంగారాంబుధిఁ
దేలుచు రమియించి తనివి తీరక యంతన్.

సీ. పజ్జవనిపజ్జపుగాఁ బఱచినవిరులచేఁ
బెనుపైనపొగడనంపెఁగలనీడ
నేడాకనంటుల కిద్దరద్దరి పోయు
పువుఁదేనెవాఁకచేరువలచాయ
మల్లెతీవల నల్లిబిల్లిగా నల్లిక
యింపైన లేఁబొదరిండ్లలోనఁ
జలువతెమ్మెర నించుకలువపుప్పొళ్ళచే
నీటైనయినుకతిన్నియలచెంత
నాడ నీడను వేడుకఁ గూడిమాడి
యచట నిచటను దమితోడ ననఁగి పెనఁగి
నక్కడిక్కడ మల్లాడి యలసిసొలసి
యదియు వైకుంఠ మై యుండె నంతలోన.

మ. నునుపుంజెక్కులఁ గ్రమ్ముఁ లేఁజెమటబిం
దుల్ జార్చి గోటం జిటు

ళ్కనఁ బో మీఁటుచు జాఱుపయ్యెదచెఱం
    గుల్ చక్కఁగా నొక్కి చె
క్కిన ముంగుచ్చెలకొంగు దీసి దగలోఁ
    గెంగేలఁ గీలించి మో
హినిచందంబున నొక్కబోటి యట్లై
    యేతెంచె శీఘ్రంబుగన్.

గీ. బ్రమసినటు లున్న మేనకాపద్మముఖికి
మ్రొక్కి నవ్వుచుఁ గొప్పులోఁ జెక్కుకొన్న
కాకిత మొసంగ శిరమునఁ గదియఁ జేర్చి
యంత గోట లకోట రొకింత విచ్చి.

క. వేయుంగన్నుల వేలుపు
సేయుసిఖా చూచి ముద్దుచేతులచే నా
రా యిది దేవశిఖామణి
చేయుసిఖాయనుచు మెప్పు సేయుచుఁజదివెన్.

సీ. శ్రీమన్మహాదేవసింహాసనాధ్యక్ష
    చక్షుస్సహస్రకటాక్షజాల
వీక్షణాలంకార దక్ష రాక్షసశిక్ష
    ణ భువనత్రయరక్షణప్రభావ

వైభవనిధి యైనవానవుండు బిరుదు
పాత్ర నీమేనకపాలి కనుపు
పరమాణు విది నిన్న బ్రహ్మ విశ్వామిత్రు
నాడకుఁ బిలిపించి యతనిమీఁద

ముట్టెనపిరామచేఁ దనముఁదల లేక
నాశమున కేఁగవలవ దన్నాఁడు గనుక
జులబులికఁగూడ దీలే(రోఖా)ఖ చూచినపుడు
వడిగ మాపాద మాన రావలయు నీవు.

క. అని మెల్లఁగఁ జదువఁగఁ జ
ల్లనఁ దనడెందంబుఁ గలఁగ నమ్ముని ధరఁ దె
ప్పన వ్రాలె మొగలిజంబువ
గొని వెనుకై మరుఁడు కూలఁ గ్రుమ్మె ననంగన్.

ఉ. వ్రాలిన నవ్వి మంచిదయ
వాఁడవు నేఁ డవురౌర వింత నీ
పాలనె కల్గె నీసుఖము
పాటిది కాదొకో మాసుఃఖంబు నా
మేలి మొకింత యైన మది
మెచ్చవు నే నిలు నేరఁ గల్గుటే

చాలు నటంచు నెంచవు వి
చారము సేయుదు రయ్యొ, యిర్వురన్.

చ. అడలకు మింక నీవలసి
నప్పుడు వ్రేలెడుచీటి పంపినన్
దడయక వచ్చెదన్ నిజము
నమ్ముము నెమ్మది నంచుఁ జేరి తా
నడుగులమీఁద వ్రాలి విన
యమ్మున నిల్చినఁ గొంతసేపు తొ
క్కడఁబడి నవ్వుతో నొకవ
గం దలఁ యూఁప నదే నెపంబుగన్.

గీ. మరలి ముసిముసినవ్వుతో మహుఁడు దాను
నొకవిమానముపై నెక్కి యున్నవారిఁ
గూర్చుకొని వాసవునినిందుకొలువు కేఁగి
యంతయును దెల్పి బిరు దంచె నచట మేన.

క. ఇచ్చటను రాజమునివరుఁ
డచ్చటఁ బో నిలువ లేక యది చేసినయా
తచ్చనలకు మచ్చికలకు
ముచ్చటలకు నదియెలోకముగఁ బరవశుఁడై.

సీ. తాన మాడుటె కాని మానె సంకల్పంబు
నీళ్ళు చల్లుటె కాని నిలిపె సంధ్య
వ్రే లెన్నుటే కాని విడుపుచేసె జపంబు
తడవు మ్రొక్కుటె కాని విడిచె భక్తి
ముక్కు పట్టుటెకాని గ్రు(డ)క్కె నోంకారంబు
మౌన మొందుటె కాని మఱచెఁ దెల్వి
కన్ను మూయుటె కాని కనఁడు లో లక్ష్యంబు
ధ్యానించుటే కాని యాఁచెఁ దపము

కొర విన సోఁకఁ గన రుచిగొనను మూరు
కొనను మానియు మేన పల్కులును మేను
రూపు వాటెఱ మైతావి దోఁప మనము
చెవియొడలుకన్నుజిహ్వానాసికయుమఱచు.

క. కొంచించి నిలుప మన సా
పంచేంద్రియములనుగూడి బయలై దుముకెన్
మించినచలమున మదిగుది
యించెన్ వశవర్తిగాఁగ నింద్రియములతోన్.

చ. చెదరక తొల్త నొక్కటిగఁ
జెల్వపయిన్ మది వాఱఁగాఁ జుమీ

యది యిటు త్రిప్పినేర్పున ని
జాంతరలక్ష్యము నందుఁ గూర్చి యా
పొదలిక చేత వాయువులఁ
బూరక రేచక కుంభకంబులం
గదలిచి కుండలిని బొడవు
గా నిగిడించి తదేకనిష్ఠమై.

క. పొందుగ షోడశపద్మము
నందు మదిం దగులువఱిచి యానందముతో
నందుంచినసావిత్రిని
జెందుచుఁగొన్నేండ్లు తపముసేయుచునుండెన్.

సీ. నిక్కి యించుక మేను నిగిడించి నిలుచుచోఁ
బటపట బ్రహ్మాండభాండ మగలుఁ
గుంభకంబున నొడల్ కొంత యుబ్బించుచోఁ
గటకట దిక్కులు పెటిలి పడును
పట్టఁ జాలనిచూపు లట్టిట్టు పఱచుచోఁ
జిటచిట నడ వెల్లఁ జిమిడు మండుఁ
బట్టి విడ్చుచు నట్టె నిట్టూర్పు పుచ్చుచోఁ
గిటగిటఁ గొండలు గిఱ్ఱఁ దిరుగు

నట్టిఘోరంపుఁదపము నాపుట్టు మొదలు
గట్టిఁగాఁ జూచియును గాన నెట్టియెడల
నిట్టియెడ నేను బోవ కున్నట్టులైనఁ
బుట్టు వింత యటంచుఁ దా నట్టె యపుడు.

మ. ఒరవుం దెల్లని ముత్తెపుఁ బ్రసరులతో
నొయ్యారపుంజూపుతోఁ
గరఖట్వాంగగదాత్రిశూలమణిధ
క్కాఖడ్గగుచ్ఛాళితో
విరులం జెల్వగుకొప్పుతో హిమము దీ
వింగెల్వ నావల్వతో
సరి మధ్యాహ్నము వేళ రా జమునికిన్
సావిత్రి ప్రత్యక్షమై.

క. నిలిచిన లోపలిచూపును
వెలిచూపౌక లైనఁ జూచి వేడుకపడుచున్
జెలఁగుచు మ్రొక్కిన లెమ్మని
పలుమఱు దీవించి దేవి పలికెం గరుణన్.

గీ. తపము చేసితి వింత సంతానకాంక్ష
బ్రహ్మవ్రాసినవ్రాత తప్పంగఁ జేయ

నొకరివశ మౌనె యెంతైన నోనృపాల,
కన్య నే నిత్తు నావంటిధన్య నొకతె.

క. శతపుత్రలాభ మబ్బెను
సుతఁగరుణనుగొనుముగొనరఁజూడకుమింక నా
సతి కిడుము నాదుపే రని
యతిముదమునఁ జనియె సంత నంతర్హితుఁడై.

ఉ. లేచి తపంబు నేఁ డిదె ఫ
లించె నటంచును మద్రరాజు రా
జోచితభూషణంబు లెద
నూని యనూనవిభూతిభాసితుం
డై చతురంతయానమున
నచ్చతురంగబలంబు గొల్వ లీ
లాచతురాంగనాకలిత
రాజవిరాజిత మౌపురంబొగిన్.

వ. ప్రవేశించి యంత మూవంతుండు తెచ్చినయ
చ్చపుముత్యంపుజంపులం గనుపట్టినపట్టంపుటే
నుంగుపై నెక్కి సొం పెక్కి యుభయపా
ర్శ్వంబుల వింజామరంబులు వీవ ముందర

వందిమాగధజనంబులు కైవారంబులు సేయ
నంచలంచలఁబంచమహావాద్యంబులు సెలంగ
నుచితవాహనంబుల బంధువర్గంబులు రా
రాజమార్గంబులం జని చని నిగనిగనిజాతిమ
గఱాతి చెక్కడపుచొక్కంపు కెంపుకంబంబుల
నిద్దంపుమిద్దెల నబ్బురంబులగు నుబ్బుచప్పరం
బులం దళతళలీనుదంతంపుబొమ్మలచెంతలవింత
వగల తొగలతెగలరాజాజగతులం బఱచి
నబురుసాతివానుల నిరుగెడల మెఱయుమిటా
రంపుసూర్యపుటంపు బలుదిండ్లునింపుతలగడల
నొఱుంగు మెఱుంగుఁబోఁడులు వీణెలు కడ
నిడి వెడవిలుతుండు తెగ నిండం దిగిచి విడి
చినయరచందురువాతి పసిండిములుకులజగ్గున
దిగ్గనం గులుకు మేనులుం గలికి నెన్నుదురులుం
దళుకుదళుక్కనఁ బిఱబిఱ పోరణగండ్లపజ్జ
లం జేరి కలువతోరణంబులవెంటం జంటతో
రణంబులుగాఁ జూచు వారిచూపుల కెదురు
కోలు పంపిన పెంపున గుంపులకు నిగిడి
చూచుచు, నిచ్చ నిచ్చలు మెచ్చులు దెచ్చు,

హెచ్చు పచ్చరాగచ్చుల నిచ్చలంపుబచ్చి
పచ్చికల తచ్చలాడుగోడల నాడనాడ క్రీడ
లతో జలక్రీడ లాడు గొల్లకాపుప్రోడచేడి
యలు విడిచినమడుంగులు దొంగిలి చన్న
పొన్నతుదనున్న వెన్నునిచిన్నెలం బిత్తరిల్లు
చిత్తరువుల గ్రొత్తగ్రొత్తగా నత్తించిన ననలగు
త్తుల మత్తిల్లి యల్లనల్లన నల్లిబిల్లిగా నుల్ల
సిల్లి తేఁటిపిల్లలపెల్లుఱవంబులకు వియ్యంబు
లగుశ్రుతులం బొలుచు దంబుఱలనాదంబుల
కొద్దిక లగుమద్దెలల సద్దులన ద్దణఁచి ముద్దులు
గులుకు సజ్జగజ్జియలనినాదంబుల వినోదం
బులు మోదంబు లాపాదింప మించునబ్బు
రంపు సిబ్బెంపుగబ్బిగుబ్బెత లుబ్బున నాటక
శాలలు వెడలి యలరువిలుతుండు కాలి
గొలుసులకా దెబ్బనం దప్పించి విడిచిన
కొమ్ముగత్తులం గలమదము నేనుంగుల తెఱం
గునం గట్టినచనుకట్టులం బిగువుఁ బుట్టించుక
నొకరి కొకరు మునుకొనినడవం దడఁబడి
యడుగుల నడనడల జీరాడుగజ్జియలచేరు

లతో నీలంపురవలజాళువాఁ బోలుతెలుపుల
కెలంకుల నిలిచి తొంగి చూచి సిగ్గు సిగ్గునఁ
గిఱుక్కన మళ్ళిన నవ్వాకిళ్ల వే గుంచిన
బాగున మనం బించుకించుక నిలుపుచు, జంట
జంట లై యొండొంటికంటె మిన్నంటె నిగిడి
యుండుపసిండికుండలనొప్పు లుప్పతిల్లు గొప్ప
కప్పురాయుప్పరిగలతొగరుచిగురుల మిగుల
నగువగువగలఁ బగడపుజిగిమెఱుఁగులఁ బర
గు తెరచవికల మరకతపుతిరుగుతరుగుల సొగ
టాలాడు మెఱుంగుబోఁడు శేను గెలిచితి నేను
గెలిచితి నని గ్రక్కుగ్రక్కునం బక్కరారాచె
క్కడంపుమెట్ల నేట్లు పడం బడిబడిఁ దిగుచు
మెచ్చు దెచ్చుకొన్న మేనకమీఁది మచ్చరం
బునం గ్రచ్చుఱ నచ్చటఁ దిగి వచ్చినయచ్చ
రమచ్చెకంటులచొప్పునం దప్పక చూచు
తొప్పవిప్పుగొప్పకన్నులుం దప్పు లేనియొప్పు
లుం గలిగి గుప్పుగుప్పున నిలువ మెప్పులు
గొనుచు, నక్కడివలెఁ జిక్కుపడననునిక్కునం
దల యూఁచుచు, గుజ్జులేమావిజొంపంబులం

బింపిళ్ళుగూయు చిలుకగుంపుల పెంగూఁతలకా
జెంగావుల సింగారించినబంగారపుంగుఱుంజుల
కౌమరుప్రాయంపు సిబ్బెంపుగబ్బిగుబ్బల బిబ్బో
కవతులు తళతళలు కులుకు జిలుగుఁబయ్యెద
లం బొఁగరుఁజనుగవ లుబుక బిగియించి యిం
చుక జాఱిన యరవిరివిరవాజివిరులసరుల
మరలఁ గ్రుమ్ముడులం దుఱుముకొని మిసిమివిన
రుపసిండిగాజుల నెగండ్రోచుకొని కమ్మి చిమ్మ
నఁగ్రోవులం జిమ్ముకమ్మనిపన్నీటిజాలును బిసబిస
విసరి యొసఁగుగుబగుబవచ్చునగరుధూపధూ
మంబులకా బటికంపుఁబుటికల నించి చల్లు తెల్ల
నిమల్లెమొల్లవిరులందా నవింపునంభిషేకజలం
బులుంగట్టినపట్టంబును వేయువింజామరంబులు
గాఁగైకొని నగుచు, మెల్లమెల్లన నునంగు
మొగసాలఁ గడచి మరకతమాణిక్యచాకచక్య
సహావానసహాకారదళ పల్లవతోరణరంభాస్తం
భవిజృంభమాణ వినోదకాంచనసింహాసనం
బగురత్నసింహాసనంబునం గొలు వై కూర్చుం
డికొంతవడికిం గొలువు డిఱి మజ్జనభోజనంబు

లంగీకరించి మంచి జీవదంతంపుఁగీలుబొమ్మ చెక్కడపు జిగిబిగి పగడంపుఁగంబంపుఁ జాను బోదియలనీడల వైడూర్యంపు మేలిదూలపు సొగవుమ్మ్యరాగ దంతెల నూటికిడీటపచ్చరా రావిరేకపసిండితాకుల నిలువుటద్దంపుఁగెం పుగూండ్ల రంజిల్లుచుట్టుబవంతి ముత్తెంపు జల్లులంబిక్కటిల్లుపడకయిల్లుఁజేరిహంసతూలి కాతల్పంబునం బవ్వళించి మాళవితోఁ దాను దపంబు సేయుట మొదలుగా వరం బొనం గుట తుదగా నంతయుం దెలుపుచు మదన కేళీవినోదంబులం బ్రొద్దులు గడపుచుండ నంత సావిత్రీవరప్రభావంబున నమారూఢగర్భ యగు నభ్భామినీమణిం గనుంగొని మనంబు నం బొంగుచు నారాజపుంగవుండు.

సీ. ముట్ట రా దని లక్కముద్ర లుంచినరీతి
నాతి, నీచన్నులు నల్లనయ్యె
గోరంట కుండఁ గంబూవ గుప్పినపోల్కిఁ
గలికి, నీచెక్కులు వెలకఁబాఱె

ఛీకి లించక యుండఁ బెంపు చేసినదారి
నారి, నీకేఁగాను మీఁటి బలిసె
నొక్కింత వేగింప నొల్లనిచందానఁ
జాన, నీకును నిద్ర చాలఁ బొడమె
నొకట రతికూజితంబుల నుగ్గడింప
నోప ననులీల బాల, నిట్టూర్పు లొదవె
నీకు నలకేళిపైఁ బాళిలేకయున్న
నతివ, ముచ్చట గా మాట లాడరాదె.

క. అన విని పతిచతురోక్తుల
కును వనితామణియు నగుచుఁ గూరిమివలనన్
బెనఁగొను తమిచేఁ బైఁ బడె
ననవిలుతుఁడు మొగలిపెట్టునం బైఁద్రోయన్

సీ. మల్లాడి ప్రల్లాలి చల్లనియల్లికా
డలఁ బోలు కేలు మూఁపులకుఁ దాఁచు
కసి దీర మన సారఁ గౌఁగి లబ్బక యున్నఁ
జెలువునిపై బోరగిలుచు వ్రాలు
నరుచి దీఱంగ వాతెఱ యాని యానీ కార
చవు లంచు వెడ వెడ చప్పరించు

మణితముల్ సెవి నించు మంటి తావులు గ్రమ్మ
నుస్సురు మనుచు నిట్టూర్పు లూర్చు
నోడఁబడిక లిచ్చుఁ దడఁబడి మడుపు లిచ్చు
ముద్దులకుఁ జొచ్చు సుద్దులఁ బ్రొద్దు పుచ్చు
రతికిఁ జొరఁజూచు నోపక పతిని జూచు
నాత్మగర్భావరోధ మై యానధూటి.

చ. కలసి రమింప లేనిమతి
కక్కుఱితిం బెనఁగొంచు నీగతిఁ
మెలఁతుక కొన్నిప్రొద్దులు క్ర
మింపఁగ నంతట నంత నంత ప్రొ
ద్దుల నెల మైన మాళవికిఁ
దోయజగర్భునిదేవిసత్కృపం
గలిగెఁ గుమారికామణి యొ
కానొకమంచిదినంబునం దొగిఁ.

ఉ. పుత్త్రిక గల్గె నంచుఁ బువు
బోఁడులు దెల్పఁగ మద్రరాజు లో
కత్త్రయ మేలినట్లు కుతు
కంబునఁ గోరినవస్తుకోటి స

ర్వత్ర యొసంగి దేవికృప
వల్ల జనించుట నామెపేరె సా
విత్రి యటంచుఁ బేరిడి భు
వీశ్వరుఁ డెంతొ పొంగె బాలయున్.

ఉ. బోటులతోడఁ దోయములు
బొమ్మలపెండ్లియుఁ బుట్టచేండ్లుఁ గో
లాటము* నమ్మనమ్ము లరు
గాటలు గుజ్జనగూండ్లుఁ దాటిచె
ట్లాటలు నిద్దతాండ్లమగ
నాటలు వెన్నెలగుప్ప డాఁగిమూఁ
తాటలు నాది గాఁ గలుగు
నాటల నాడుచు నుండె వేడుకన్.

క. ముద్దించి తల్లిదండ్రులు
విద్దెలు నేర్పింప సకలవిద్యలు వచ్చెన్
ముద్దియకుఁ బచ్చవిలుకాఁ
డద్దిర యన మెచ్చ వచ్చె యౌవనమంతన్.

సీ. పున్నమనాఁటి సంపూర్ణచంద్రునిరీతి
కళలు దేరఁగ సాగెఁ గలికిమోము

* చెమ్మచెక్క.

మెఱుఁగువెట్టినమించుమించుటద్దముమాడ్కి
నీడ వాఱఁగ సాగె నెలఁతచెక్కు
చికిలి సేసిన మారుచేలకోరులపోల్కిఁ
జాయ లూరఁగ సాగె సకియచూపు
పటిక నార్చిన గొప్ప పసిఁడికుండలభాతి
వన్నె మీఱఁగ సాగె వనితచన్ను
లారు పొడచూపె నడ మందమయ్యెఁగురులు
కొప్పునకుఁ గూడెఁ గటిసీమ కుదురుకొనియె
నడుము కృశమాటదక్క నప్పడఁతి నిండు
ప్రాయమున సకలాంగసంపదలు గాంచె.

క. ఏణాక్షి తండ్రిపనుపునఁ
ప్రాణసఖులతోడఁ గూడి పర్వతుచేతన్
వీణానాదము నేర్చి ప్ర
వీణయనం బొగడు గాంచి వేడుక నుండెన్.

———

ద్వితీయాశ్వాసము.

అవధరింపుము పాండవేయాగ్రజునకు
ఋషివరుండు మార్కండేయుఁ డిట్టు లనియె
నటులు సావిత్రి సకలవిద్యలు గ్రహించి
తగినకాంతుని వరియింపఁ దలఁచు చుండ.

క. ఒకనాఁ డనుఁగుంజెలు లా
ముకురాననతోడ నందముగను వసంతం
బౌకటఁ దగెఁ గేలికావని
నకలంకం బగుచు నీమయావనముక్రియన్.

మ. పూలు పొందఁజనుగుత్తులం దనరునా
పర్ణ మ్రోవి నందంద తే
నెలు చిందన్ గలకంఠరావముల నెం
తే వింతగాఁ బర్వ నిం
పూలయన్ నెమ్మి నటింప నైన నొకచే
యుక్తంబు గా దింతకున్
ఫల మై యుండదె బోటి యాయినకర
స్పర్శంబు తాఁ గల్గినన్.

చ. అనుచు ననంగ నంగనల
యాచతురోక్తుల కెందు లేని సి
గ్గున మఱుమాట లేక చెలి
కొండొక సేపున కమ్మలార, గ్ర
క్కనఁ జని పూలుఁ గోసుకొని
కూడి కొలంకుల జల్లు లాడి యా
వనిఁ గలవింతఁ జూచి మఱి
వత్తుము వచ్చెదరే యటం చొగిన్.

మ. తళుకుం బావలుఁ ద్రొక్కి యొక్కసఖికై
దండన్ జెలుల్ గూడ వే
డ్కలతో నేఁగె లవంగలుంగబదరీ
ఖర్జూరజంబీరవం
జులమందారరసాలసాలకదళీ
చూతక్షమాజాతభా
గలిసంగీతభరాభిరామ మగున
య్యారామముఁ జూచుచున్.

క. బోటులుఁ దానును బువ్వుల
తోఁటననలఁ జిదుము ముదముతో నేమేమో

పాటలు పాడుచుఁ బూవులు
గోటఁ జిమ్ముచుఁ గదలఁగడుచుమతియుఁ.

సీ. ఏలమేలతమాల బాలరసాలసా
లముకొమ్మ కొమ్మ ఫలమ్ము లమ్ము
మేలు మేలును మేలు మేలుసునాసనా
సరి నంట నంటకు సారె సారె
చాలుఁ జాలును నేల నేలఁగ నల్ల న
ల్లది దాని దీనిని నమ్మ నమ్మ
గోల గోలతనాల చాల నాలమునబ
న్నము రాఁగ రాఁగదే నవ్వ నవ్వ
చెలువ చెలువమ్యొ బల్పల్కు చిలుక చిలుక
వెలఁది వెలఁది నీకేఁగేల నలరునలరు
నెలఁత నెలతమ్ములే లేయొరులవిరు లవి
చెలియ చెలి యమ్యోనే నెమ్మితలముతలము.

మ. అని నానాగతిఁ బల్కుచుఁ విరుల నం
దం దంది నే ముంపుముం
దని రాగిల్లుచుఁ గేల గిల్లుచును బా
గాఁటీగ లుయ్యాలచె ల్వునఁ దా

రూఁగుచు డాఁగుచున్ బొదలఁ బు
వ్వుం దేనియల్ గ్రోలుచున్
దనియం దేలుచు సోలుచున్ నగుచుఁ గాం
తల్ కాంతలై వింతఁగన్.

మ. నును పుష్పోల్లోడలన్ దుమార మెగయన్
మ్ముం గేల కంఠంబులన్
ననదండల్ మెఱయన్ గొలంకుదరిచెం
తన్ రంతులన్ జేసి రాఁ
గనుఁవిల్కాఁ డనువీరునిం గొలిచి వే
డ్కన్ సాహుసే బాహుసే
యనుచున్ బూవుల బూదిపూఁత తగ నీ
రాడంగఁ బోవున్ వగన్.

చ. లలితసరోజరాజిని దొ
లంకు కొలంకు కెలంకులందు సొ
మ్ములు నడలించి పావడలు
ముద్దుగఁ దాల్చి లతాంగు లొండొరుల్
పిలుచుచు నీరు సొచ్చిరి త
మిం దమమోములు చన్నులున్ భుజం

బులుఁ గను లల్లతామరస
మాలముమాదిరి చూడనుం బలెఁ.

యమక రగడ.

కంటిలోను బడఁగా జల మూనకు
గంటిలోను బడఁగాఁ జల మూనకు
విరట వేయక దానికి వెంట న
వ్వింట వేయక దానికి
సీతనీళ్ళు చొరనీవె బాల
యీఁత నీళ్ళు చొరనీవె బాల
కలికితామరల గైకొనకొల్లవు
కలికి తామరలఁ గైకొన కొల్లవు
నిలు వింతె లేనర మ్మనరా
నిలు వింతె లేన రమ్మన రా
సరి తా విచ్చెను జల్లఁగ నాయమ
సరి తా విచ్చెను జల్లఁగ నాయమ
వడి గలపద్మిని వాఁని ముంచితి
దా..............................
....
ముద్దియ వేలను ముం దగు నాతో

పో విడనాడకు పోకలు వలదే
తావుల నీ రటు తనరఁగ డాయఁగ.

చ. అని విటబోఁడు లొండొరుల
నాడినమాటలె మళ్ల నాడుకొం
చును జలకేళి చాలు నను
చుఁ గనుదమ్ములఁ గెంపు చేటు నొ
య్యనఁ జనుదోయిపై కరము
లానుక వెల్వడి చల్వపావడల్
మినుకుదుకూలముల్ తళుకు
మేలిమిసొమ్ములు దాల్చు చుండఁగన్.

గీ. చెంత నొకగుజ్జులేమావిచిగురుఁగొమ్మ
నొక్కరాచిల్క ముక్కున నొక్కజపన
రంబు కటుచుక యుండ నారాకుమారి
కని పడంతుల నిలుఁడని కదియఁ జేరి.

ఉ. పట్టఁగఁ బోవుచో నవలి
పార్శ్వమునన్ బులిదింపు దిండుగాఁ
జుట్టినకెంజడల్ సలిల
శోభికమండలు వొగపట్టెచే

దిట్టపువీణ బూదిమెయి
తెల్లనికుంచెయుఁ గక్షపాల ను
రట్టపుపావలుం గలుగు
మౌనిశిఖామణిఁ జూచి నవ్వుచున్.

క. ఇతనిది కావలె జపనర
మితఁ డెవ్వాఁడొ దొడ్డతపసి యితఁ డీవీణన్
జతురుఁడు గావలెఁ గల్పన
జతచూతుమటంచుఁ జిలుకఁ జయ్యనఁ గొంచున్

చ. తనుఁ గని మాది మాది యని
తాపసవర్యునిదండఁ జేరి కాం
త నిలిచి దండ మీఁజపము
దండవు మీఁది గదండి (డ)కొంచు కాం
డనఁ గొని నీకు మెచ్చు గల
దండజయానరో, యేమరించి దీ
నినిఁ గొని వచ్చె నీచిలుక
నేరెడుపం డ్లనియేమొ భ్రాంతిగన్.

మ. అతిమోదంబు ఘటిల్లె మామదికి ని
షావాప్తి నీ కౌను గా

వుత మంచుగా వచియించి వీణ దెస నీ
వుగా సారె చూచేవు నే
ర్చితివో యించుక దీనిపోఁడిమియుఁ జూ
చే యంద మాచంద మా
నతివా, కాక యొకింత కన్నగుబు తే
మైనన్ మదిం దోఁచెనో.

గీ. అని మునీంద్రుండు వలుక నయ్యాబల మ్రొక్కి
దేవ, మానేరుపుల కేమి దీని మును పె
పర్వతునిచేత నుండఁగాఁ బలుకు మెచ్చి
ప్రీతి నే వేడ నారదు చేతి దనియె.

క. అనినఁ దనచేతివీణియ
నొనరఁగ నీచేత నేటి కుంచెను బుడమిన్
బనివడి యతఁడు మెలంగఁగఁ
బని యే మన నన్నుఁ జూచి పర్వతుఁడనియెన్.

శా. నాకున్ నారదమానికిన్ మిగులఁ బ్రా
ణస్నేహ మాసాల్వధా
త్రీకాంతాత్మజుఁ డాకుమారకుని ద
ర్శింపంగ వా కేఁగ వ౧

దారిం నేనును బోయి మే మెదురు వీ
ణల్ పూని వాయించుచో
నేకీభావముచేత మారుపడిపో
యెం వీణ లానాఁ డనిం.

ఉ. కావున నాఁటివీణవలెఁ
గానఁబడెం మునినాథ చూడు మీ
భావము నారదుం డనుచుఁ
బాతెడుబుద్ధి కనంగ నంగనా,
నీ వనుమాట లన్నియును
నిక్కము చొక్కపునీదువాక్యపుం
గ్రోవ గణింప నశ్వపతి
కూఁతురునుంబలెఁ దోఁచె మామదిం.

క. ఎన్నం దుల లేదని నీ
కన్నందులకుం మనోహరా కార మహా
విన్నందులకుం గన్నులఁ
గన్నందులకుం మనంబు కదుముద మందెం.

ఉ. వింతగ సత్యవంతుఁ డల
వీణకు బ్రహ్మయటంచు నెంతుమీ

వింతను మించి నేర్చితివ
తేమి సరస్వతివే తలంపునం
గొంత వినంగఁ జేయవలెఁ
గోమలి నీవగ నంచుఁ బల్కఁ యా
చెంతను గూరుచుండి తన
చేతివిపంచి యొసంగ వేడుకన్.

మ. తమి కేలం గొని మున్ను సద్గృహమువిశాఁ
దన్ స్థాయి సంచారముల్
గ్రమ మొప్పన్ స్ఫురితంబు కంపితము డాల్
గ్రామంబులున్ మూర్ఛ లం
దముగా నౌడవషాడవంబులు తగన్
రాగాదిగీతప్రబం
ధము లింపొందఁగ గాత్రమందొదుగ నం
తన్వీణ వాయించినన్.

ఉ. మేలు లతాంగి, చాలు నిను
మెచ్చఁగ వచ్చును సత్యవంతుఁ డీ
మేళము గూర్చి పర్వతుని
మేలిమి చూడఁగఁ జూపఁ బంపె మున్

వేళ లెటెంగి తీ వవుర
నీమది వానిమనంబు నొక్క_ పై
పోలిక యీన్నృపాలునకుఁ
బొల్పుగ నీవగ తెల్పఁగావలెన్.

క. ఒకవ ల్లైక్కనను మే మత
నికి నాతఁడు మాకు దాఁచ నేర మబల, మే
మొక గురుపుల మనియును వాఁ
డొక శిష్యుఁడనియుఁను లేకయెందుము చెలిమిన్.

మ. అదిగో పర్వతుచేత నిన్ను వినినాఁ
డానాఁడు నాఁడాదిగా
నిదియే లోకముగాని వేఱొకటి లే
దేకాంత మైనప్పుడో
ముదితా, వానివిరాళిఁ జూడఁ దగ దే
మో భ్రాంతునిం బోలె మా
మదికిం దోఁచును నిల్పుచో నిలఁడు వే
మా రున్ను రంచున్ నగున్.

సీ. చదరంగమున కెత్తు నవరించు కై వడిఁ
దల వంచి వెతఁ గుందుఁ దెలియకుండఁ

గవిత లాలోచించుగతి మిన్నదెసఁ జూచి
యేమేమొ తలపోయు నెఱుఁగకుండఁ
గలువపువ్వులబంతి చలువఁ హైకొనురీతిఁ
గన్నీరు పొ నొత్తుఁ గానకుండ
వడి కేలి తమ్మిపుప్పొడి నూఁదినటు వంత
తో నుస్సు రంచనుఁ దోఁచకుండ
నెంత మది చింత పొడమిన నించుకైనఁ
దోడిచెలికాండ్రకును దెల్పఁ బోఁడు నృపతి
యతనితాపంబు లోలోనె యడఁగి యుండుఁ
గాలకూటంబు మ్రింగినశూలిలీల.

క. తను మిగిలినరూపరి యని
మనసిజుఁ డిటు నేయు కున్న మాత్సర్యముచే
వనితా, చక్కందన మ
న్నను దగునది గాక మిగిలినం దగ వగునే.

క. అతఁ డింతకు మతి నెంతటి
వెతఁ జెందునొ తెలియ రాదు వే చని యెఁబ
ర్వతుతో మే మడిగితి మను
మతివా, నీకడకు వచ్చినప్పుడు నియతిన్.

గీ. కొమ్మ, నీభావ మే మని కొన్ని మాట
లాడ నేరక పోయినవాఁడఁ గాను
నెలఁత, నినుఁ జూచినప్పుడె తెలిసె నాతఁ
డింత కే మానా యది గదా యెల్లపనులు.

మ. అనినం గామిని నెమ్మదిం బొగిలి యు
య్యా, యంతగా మీనృపా
లునకుం గల్గినఁ జాలు మీరు మది నా
లోచించినం గాకపో
వునె మున్ బర్వతుచేత విన్నపుడె దే
వుండొక్కఁడే సాక్షిగా
దనయాధీనము సేసితిం దనువు మీఁ
దన్ మీఁద చిత్తం బిఁకన్.

చ. అతనికి నాకు సంఘటన
లౌనటు సేయుభరంబు మీది మీ
రతులగతిన్ జనన్ వలయు
నానృపుఁ డింతక యెంతచింతలన్
వెతఁ బడుచున్నవాఁడొ పద
వే యని యమ్ముని వీడుకొల్పి యా

సతి తన కింత నంత పొద
చాటునఁ బొంచినబోంట్లఁ జేరిన౯.

ఉ. ఒక్కమిటారి కేలిఁ గొను
చన్నపడంతుల రాత దల్చి యో
యక్కరో యెవ్వఁడే తపసి
యాతఁడు మాట ల దేమి యాడితే
గుక్కకు మింక పెండ్లిపలు
కుల్ వలె నుండెనో నేడో రేపో మా
యక్కవు గావె తెల్పు మన
నా నది వైనఁ గదా ముదంబున౯.

గీ. అంతమా టేల పల్కెద వంబుజాక్షి,
యెంత వాఁడైన నిన్ను విన్నంతలోన
కంతునవకోలమొనపాలు గాక యున్నె
యంతయును వింటి మాపొదపొంత నుండి.

క. పర్వతునిచేత గా దిది
నిర్వాహకుఁ డితఁడు మంచినేర్పరి దొరికె౯
బర్వేందువదన, మాటల
పూర్వోత్తర మెఱుఁగ పలుకుపోడిమి దెలిసె౯.

మ. అన సావిత్రి పడంతులం గనుచు నా
నా నంతవాఁ డైన నే
మనుమాన మ్మొక టీత డయ్యెడలఁ గ
య్యాల్ సేయునే కాని యీ
షనికిం బూనఁడు దైవయత్నమున నా
భాగ్యంబునం బూనెనో
య్యన మాటాడక మున్నె యానృపతి యే
మౌనో మనోజవ్యథన్.

గీ. చెలువుఁ డటులుండ నాకింటికేలఁ పీఁ కేల
ప్రొద్దు గ్రుంకెడు నిండ్లకుఁ బొండు మీఁద
నమ్మతో మాత్రమును దెల్పుఁ డమ్మలార,
అయ్యతో నాడఁ బోకుఁ డావంతయైన.

సీ. చెలులార, మీ రేల చిలుకలఁ దోలఁగా
నలుకగా నవియును బలుకుఁ గాక
నతులార, మీ రేల చలిగాలి నేచగాఁ
గసరుగా నవియును విసరుఁ గాక
సకులార, మీ రేల పికములఁ గదమఁగా
బెదరుగా నవియును వదరుఁ గాక

కొమలార, మీ రేల భ్రమరాళిఁ దలుమఁగా
వేఁగుగా నవియును మూఁగుఁ గాక
నామనోహరుఁడా ప్రాణనాథుఁ డచటఁ
జింతవంతలఁ బొరలుట చెవుల వినియు
బ్రాణములు నిల్పునావంటి పడఁతి యెడల
నవియు నిటు సేయ కుండునే యమ్మలార !

మ. ననలుం గందము గప్పురం బొడలి మం
టంబెట్టుచోనంటి మి
మ్మును నన్నంటకుఁ డమ్మ యమ్మరుని య
మ్ముల్ గ్రమ్ముచో మిమ్ముఁ దాఁ
కనొ యేమో కడ కేఁగుఁ డమ్మ మదిలోఁ
గూర్చున్న నాకాంతు నా
య్యానఁ గాపాడునుపాయముం దెలుపుఁడ
మ్మా, నాకు మేల్ గోరినన్.

మ. అనుచుం గన్నులు దేలవైచుఁ జెలులా
రా యింకిటం బుద్ధి యే
మనుఁగాంతుం డెటు లున్నవాఁడొ కదరే
యెంచన్ వచింపన్ నిజం

బునకుఁ నారదుఁ డేఁగునే యను నదే
మో మీఁదు పోలేదు గా
యను నల్వంకలఁ జూచు లేచుఁ బొరలుఁ
హో దైవమా యం చనుఁ.

క. ఈలీల గోల మరువిరి
కోలలపా లై విరాళిఁ గొని యటు లుండఁ
బాల యొకతె పలికెను ద
త్కాలోచితవృత్తిబ్రొద్దుగడపుటకుఁ దగఁ.

మ. వనజాక్షీ, కనుఁగొంటి వే నయనప
ర్వంబౌచు నస్తాచలం
బున నొప్పెఁ రవిబింబ మెఱ్ఱజిగిచేఁ
బొల్పొంది నీకాంతుఁ డ
ల్లన మాణిక్యవిభూషణంబు లెదఁ గ్రా
లఁ రేపు నూరేఁగు బా
గునఁ జెన్నారెడు పెండ్లిపీఁటపయి దాఁ
గూర్చుండుతీరుం బలెఁ.

క. వనితా, సంధ్యారాగము
తనరెను మీ రొకరి కొకరు తమిఁ జూడక ము

న్ననువుగఁ గల్యాణపుజగ
తిని బట్టెడుచంద్రకావి తెరయుంబోలెన్.

గీ. చూచితే ముందు వెన్కయుఁ దోఁచకొకటి
కటికిచీఁకటు లెల్లెడఁ గ్రమ్ముకొనియె
నువిద పతిమ్రోల నీవు గూర్చున్నవేళ
నిన్ను నునుసిగ్గు పై ముంచుకొన్నరీతి.

క. నల్ల నగుమింటనెగడెడు
తెల్లనితారకలుఁ జూడు తిలకించెను నీ
వల్లభుఁడు నీదుతలపైఁ
జల్లినతలఁబ్రాలరీతి జలజాతముఖీ.

ఉ. కాంతరో చూడు తూరుపునఁ
గానఁబడెం దొలి గట్టు మీఁదఁ దా
వింతయు చంద్రమండలము
వెల్లనికాంతి వివాహ మైనచోఁ
జెంతను నీవు నీపతిభు
జింపఁగ ముక్కలిపీటఁ బువ్వపుం
బంతికి వెండిపళ్ళె మిడు
బాగు గనంబడెఁ జూడఁ జూడగన్.

గీ. అనిన నొక్కింత నవ్వి యాయంబుజాక్షి
వంతఁ బడువారి నవ్వింప వచ్చె దీవు
బయలు పందిరి వెట్టెదు ప్రౌఢ వాదు
వెన్నియుపమలు కల్పించి యింతలోన.

శా. తల్లీ, యింతటిభాగ్యముం గలిగినం
దాఁ జాలుఁబో చంద్రునిం
బల్లెం బం చన నేర నే మనసులోఁ
బాల్ త్రాగఁగాఁ గోరుచో
జిల్లేడాకుల దొప్ప గావలయునే
చింతింపఁగాఁ జంద్రికల్
వెల్లంబాఱు నభంబు వెండిజిగి వ
ల్లెం బన్నఁ గారాదొకో.

మ. అతివా, యెక్కుడిమాట మాటల పరా
కై యుంటిఁ జంద్రుండు గాఁ
డతఁ డానల్పు కళంకు గాదు మనసుం
డగు సాహెబూపం ప నగు
వెతలం బెట్టఁగ నిల్వుకోక లటు లెం
తేఁ బాల్చి చూడంగ ను

ద్ధతుఁ డా నల్లనిమోముతోడ బిసిరా
తౌనీతఁ డక్కు_య్యెడిన్.

చ. అని కనుదోయి హ స్తముల
నాని వడంకుచు నున్న కన్నె న
క్కు_నఁ గదియించి యేల భ్రమఁ
గుందెద వమ్మరో నారదుండు మూ
పునఁ దనవీణ మోచుకొని
పొందుగ నీపతిమేలివా ర్త నీ
కును వినిపింప వచ్చె నది
గో తిలకింపు మనన్ ముదంబునన్.

క. కను విచ్చి చూచి కాదని
కనుఁగొనలన్ నీరు జాఱఁగా నుస్సు రటం
చును ననవిలుతునిములుకులు
వెనుదగిలె నటంచుఁగురులవిరులన్ విడుచున్

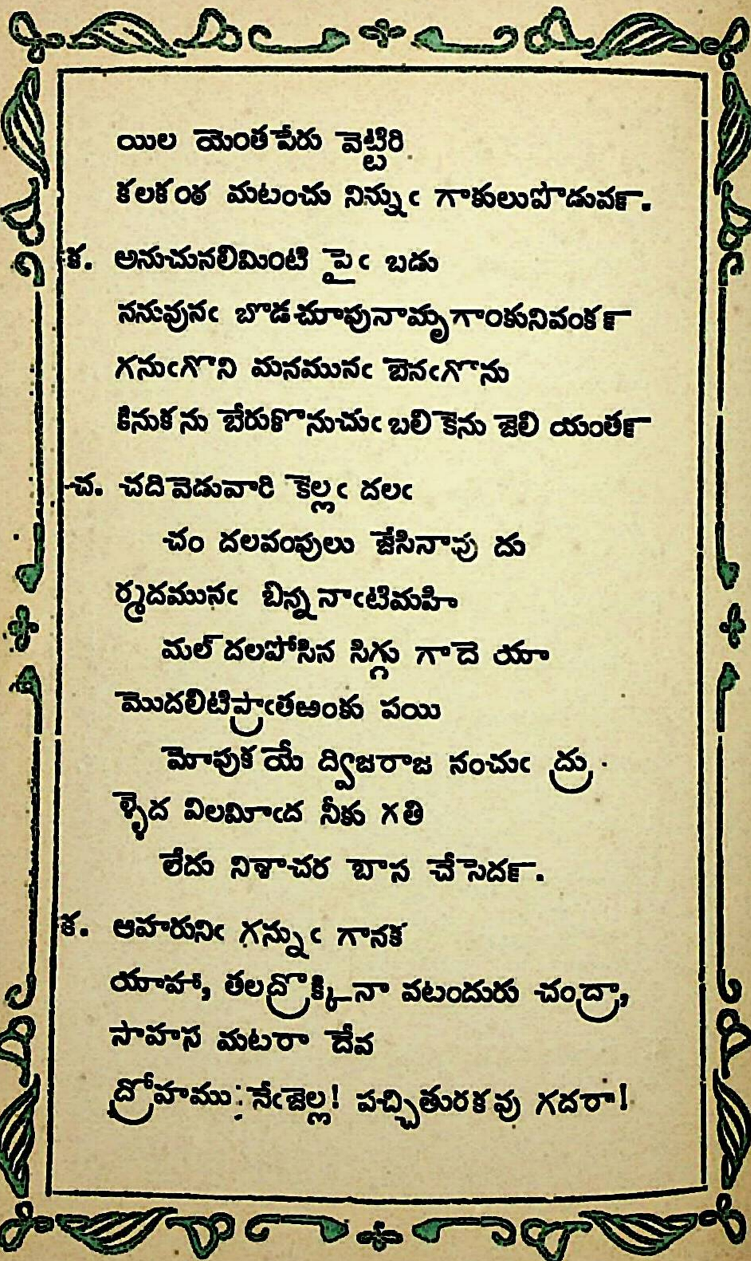
సీ. మరునితూపులఁ గంది మగువ నివ్వెఱగంది
పరువుతో వెన్నెలబయిటికేఁగు
వెన్నెల పై సోఁక వెలఁది నిల్వఁగ లేక
నెఱిగుంపు లేమావి నీడ నిలుచుఁ

జిగురు మావిని జిల్కఁ చెలఁగి పల్కులు గుల్కఁ
విరిబోఁడి సురపొన్న సరస కరుగు
సురపొన్న విరిచాయఁ జొక్కి తేఁటులు మ్రోయఁ
గలికి బంగరుతమ్మికొలనుడాయు
కలఁగు మదిఁ దారు నాల్గువంకలకుఁ బాఱుఁ
జలువలను గోరు గపురంపుసరవిఁ జేరు
విరులపొదఁదూఱుఁ జెలిఁజీఱు మరునిదూఱుఁ
దత్తఱము మీఱుఁ దొలుతటిలెప్ప లేఱు.

క. ఇటులు పరితాప మందుచు
నటు నిటు వెతఁ గుందుచుండ నాప్రాణసఖుల్
కటకటఁబడి పడఁతుక నో
ముటకై శైత్యోపచారములు సేయు నెడన్.

గీ. ఇంతి యొక్కతె సావిత్రి నెదను జేర్చి
కూర్మి నొకకొన్నిమాటలఁ గుస్తరించి
కొమ్మ యిందున్న దనుచాయఁగో యటంచుఁ
బలుకుకోయిలకడ చూచి పలికె నలుక.

క. తలఁపఁగ నినుఁ గని పెంచిన
బలఁగము సహితంబు చెల్లఁ బరపిరి పికమా



యిల మెంతపేరు వెట్టిరి
కలకంఠ మటంచు నిన్నుఁ గాకులుపాడువన్.

క. అనుచునలిమింటి పైఁ బడు
ననువునఁ బొడచూపునామృగాంకునివంకన్
గనుఁగొని మనమునఁ బెనఁగొను
కినుకను బేరుకొనుచుఁ బలికెను జెలి యంతన్

చ. చదివెడువారి కెల్లఁ దలఁ
    చం దలవంపులు జేసినావు దు
ర్మదమునఁ బిన్ననాఁటిమహి
    మల్ దలపోసిన సిగ్గు గాదె యా
మొదలిటిప్రాఁతఱంకు పయి
    మోపుకయే ద్విజరాజ నంచుఁ ద్రు
ళ్ళెద విలమీఁద నీకు గతి
    లేదు నిశాచర బాస చేసెదన్.

క. ఆహరునిఁ గన్నుఁ గానక
యాహా, తలద్రొక్కినా వటందురు చంద్రా,
సాహస మటరా దేవ
ద్రోహము నేఁజెల్ల! పచ్చితురకవు గదరా!

గీ. అనుచుఁ బైఁ బైవచ్చు తెమ్మెర కనిమె బోటి
యవుర, నీ వింత సోఁకినయంతలోన
నొడలెఱుంగక వడఁకుచు నున్న దబల
గాలి యనుమాట యిది నీకుఁ గల్ల గాదు.

క. అని యింతకు మూలము క్రో
న్ననవింటివజీరుఁ డనుచు నలుదెసఁ గనుచున్
ననువిరుల రాల్చుతరువులఁ
గనిశరముల నేయుమరునిఁగాఁ గని పలికెన్.

మ. శివుఁ డేమో నిను భూతి చేసె ననఁగాఁ
జె న్నొందితద్వాక్యరీ
తి విచారింపక నమ్మి యుంటిమి "విభూ
తిర్భూతిరైశ్వర్య" మం
చువినంగాఁ దెలిసెన్ నిఘంటుఁ గనినన్
జూతంబుతో నింద్రజి
త్తు వగన్ మబ్బున డాఁగి యేతు రె జగ
ద్ద్రోహంబుగా మన్మథా!

క. అలశివునికంటిమంటలఁ
బొలు పెల్లన్ మంటఁ గలసిపోతివి తిరుగం

దలపోసి మాచినాయఁడు
గలఁడే మాపాపఫలము గా కిది మదనా!

మ. అని దూషించుచుపడంతులం గనుచుఁ గ
న్యారత్న మోయక్క, ప
క్కన నీయన్నల నేల దిట్టెదవు భా
గ్యం బింతగా నోచితే
యని నక్ దిట్టుము కాక నాదుపతి న
న్నాసక్తి మన్నించుచో
ననుఁ గా దంచురె వీర లెట్లగునొ మ్ము
బ్రహ్మానుకూలం బొగిన్.

క. నా విని యావనితామణి
నీ వింతగ మదిని దెలియ నేర్చుట చాలున్
నీవిభునిచెంత నుండియు
నావేలుపుఁదపసి శేప యనుదెంచుఁ జుమీ.

చ. సకియరొ చూచు మాచరమ
శైలమునన్ నెల గ్రుంక నీడఁ జా
డకరుఁడు తూర్పుకొండనుగ
నంబడెఁ గాలముపేరిమైంద్రజా

లితుఁ డొకచిప్పలోపల తె
లిం గలబంతి నడంచి యెక్కుచి
ప్పతుఁ బయిఁ జూపెనో మెఱుపు
బంతి యనం జెలు వొందె వింతగన్.

ఉ. ఇంతకు నారదుండు మన
యింటికి వచ్చునో యేమొ నీమదిన్
వంతలు దీరుమంచి శకు
నంబులు గానఁబడెన్ బడంతి యిం
దింతవడిన్ జరించఁ దగ
దింటికిఁ బోదము ర మ్మటంచునన్
గొంతటి యుక్తి యా ననుచుఁ
గొమ్మలు సమ్మతిచేసి పిల్వఁగన్.

క. సావిత్రి తనదునగరికి
నావెలఁదులతోడ మగుడి యచ్చట నెంతేఁ
దా వగఁ గుందుచు నారదుఁ
డీవేళకు రాఁ డటంచు నెంచుచు నుండెన్.

సీ. అనిన మునినాథునకు ధర్మతనయుఁ డనియె
మానికులచంద్ర, నారదమౌని యివుడు

వడిగ నలసత్యవంతునికడకు నేఁగె
నని వచించితి రవి యెల్ల నానతిండు.

సీ. నావుడు విను మంత నారదుండావేళ
మరునితూవుల శయ్యఁబొరలుచున్న
సత్యవంతుని మ్రోల సంతసంబున నిల్వ
నతఁడు కన్విచ్చి సాష్టాంగ మనుచు
మెల్లనె వచియించి మీరు వోయినకార్య
మే మని వేఁడ మౌనీంద్రుఁ డనియె
మంచిది గాక నీ వంచినపని గాక
పోవునే యన్న భూభుజుఁడు నగుచు
సఖులఁ గడకంటఁ గని వారు సైఁగ తెలిసి
యవలఁ జని నిల్వ మఱియేమియుచటిమాట
లతివ యేమనె మీర లే మంటిరపుడు
తెలుపుఁడనిపల్క నమ్మౌనితిలకుఁడనియె.

చ. నృపతికుమార, మద్రపతి
ఖింటికి నేఁజనలేదు పూజకా
యుపవనమందు నానపడి
యొంటిగఁ బూవులు గోయుచుండ నా

జపసర మొక్కచిల్క గొని
సైగగఁ జాఱఁగ నేను బోవుచో
నవు డొకవింత గంటి పొద
యాకడ నే కడఁ జూడ నెన్నఁడున్.

క. మెఱుఁగో మరువిరిశరముల
మెఱుగో తెలియంగ రాదు మేనితళతళల్
గరగరికల నిన్ను నైనం
గరిగఁజేగాఁ జేయఁ నేమి గణుతింపఁ జెలీ.

గీ. చిలుక చేఁ గొన్న జపసరం బలికి మాకు
నొసఁగుటకు వచ్చె మెల్లన బిసరుహాక్షి
యపుడు మత్తేభమని తోఁచె నంత దెలిసె
నెదిరి రజతశుక్తిన్యాయ మిదియటంచు.

గీ. అపుడు మాకు నమస్కార మనియె నతివ
యామృదూక్తికి మెచ్చి ముత్యములు నోట
నించవలె నంచు మది నెంచ నృపకుమార,
తరుణి పలుచాలయత్నకృతంబు లయ్యె.

గీ. ఇంతిమునిప్రేళ్ళ జపసర మీయఁ రాఁగ
గోళ్ల నలవేళ్ళ యిది యొక్కకొమరుగాలిపె

కొమ్మయటు ద్రిప్ప ముత్యముల్ కూర్చినటులు
చెలియయిటు ద్రిప్పఁ బగడముల్ చేర్చినటులు.

గీ. మునుపు నీవీణ చూచినానని వచించు
చో నొఱవు గాఁగ నేలు కేలినుం..
తోఁచె మామది గుబ్బలతోరమునకుఁ
గాను విఱుగక యుండచేఁ గాచెననుచు.

గీ. వనిత నాశిక నువ్వఁ బు వ్వనుచునుండి
వెనుక సంపంగి యని తోఁచె వీణె మీటు
తఱిని దటిలేచి నెమ్మోముఁదమ్మి తేనె
నలకలను తేంట్లు గొనకుండ నిలుపవలయు.

గీ. నీప్రసంగపుమాటలు నే వచింపఁ
బడఁతి కడకంట బోటులకడను జూచె
నెపుడు శ్రీహరిసాక్షిగా నృపకుమార,
నిండె నీభాగ్యమను కొంటి నెమ్మనమున.

క. ఆసొగసు చూడ నేరక
రాసుతుఁడు స్వయంకృతాపరాధము నే నీ
వేసటయు విరహ మెన్నితిఁ
దా ప్రక్కను నాతి ముడుఁగుఁదామరరీతిన్.

క. ...ను పంప నే నొక
పాదము౛ాగున నుండి కొంత పొంచితి నిపు డా
మదవతివిరాళి నడిపిన
నది నీవు కవిత్వమందు వింక నే మందుర్.

గీ. చెలులు ప్రోడ లౌటఁ జీటికి మాటికి
నబల...తు టదిగో యిదిగో
యనుచుఁ బలుకఁ గలికి యడియానచేఁ బ్రాణ
మొక్కరీతి నిలిపె నోకుమార !

ఉ. అంచు వచించిరర్ నృపతి
హా యని కన్నుల నీరు నించి రె
ట్టించినవంతచేఁ గలఁగి
డెందముఁ జిందరవందు గాఁగ నొ
క్కించుక ధైర్య మూఁది నతి
యించి విరించికుమార మీార లే
మం చరుదెంచినారచట
నశ్వపతిన్ గని రాక యియ్యెడన్.

గీ. అవల వేయునబద్ధము లాడి యైన
నొక్క పెండ్లి చేసిన నది యుచిత మండ్రు

కాన నెటు లైన మద్రభూకాంతుతోడఁ
బొసఁగ మాటాడుఁ డని ముని బోవఁ బనిచి.

సీ. చెలి పటంబున వ్రాసి చెలు వెగాదిగఁ జూచు
మదిరాక్షి...మనసు నిల్పు
రమణి నెన్నఁడు గూడి రమియింతునని యెంచు
హా, యిందుబింబాస్య, యని వచించు
నెలఁతను దలపోసి నిద్దుర వేగించు
మగువపైఁ దమిచేత మై కృశించు
రుచిరాంగిపై వింతరుచులను విరసించు
నువిదపై భ్రమ లజ్జ నవలఁద్రోయుఁ
గలికి తలఁచి మేనికాఁక చేఁ దపియించు
ముద్దియ మది నెంచి మూర్ఛపోవు
నానృపాలుఁ డిటు దశావస్థలను బొందు
చుండు నిచట నారదుండు నంత.

సీ. కొన్ని దినంబులకును మద్రపురమున
కరిగి యయ్యెడ నంతిపురములోనఁ
పగడపుఁజవికలోఁ బగ......డుచు
మాళవితో నున్న మద్రపతిని

గాంచి వారలనతుల్ గైకొని కూర్చుండి
యవ్వాల ముసిముసినవ్వు దొలంకఁ
దనుఁ జూచుసావిత్రి దయఁ గనుంగొని రాజు
వలనికై చూచి యావసుమతీశ !

యెవ్వ రీకన్య నీకూఁతు రే మతేమి
భాగ్యశాలివి యెన్నఁ డీపడుచు పెండ్లి?
తగినవరుఁ డున్నవాఁడా పొంతనము లమరి
యున్న వే సత్యవంతుఁడా యన్న నగుచు.

మ. జననాథుం డనియెన్ మునీంద్రతిలకా
సర్వజ్ఞ! దైవజ్ఞు లీ
రనుటల్ తప్పునె? సత్యవంతునినె పెం
డ్లాడం దలం పూనె ని
య్యానఁగుంగూఁతు; రతండు మీకుఁ గడునె
య్యం బైనశిష్యుం డటం
చును విన్నా మిది మాకు భాగ్య మిట నం
చుం బల్కఁ దా నిట్లనెన్.

ఉ. ఆతఁడు మాకు శిష్యుఁ డని
యంటివి గా నిజ; మైన నేమి నం

గీతము మాత్ర మే మతని
కిఁక మఱి నేర్పుట; లేకవిత్వ మే
మాతనిచే గ్రహించితిమి
యందునఁ గాదె ప్రబంధయత్నముల్
సైతము సేయఁ గోరితిమి
చాయకుఁ బోక స్వతంత్రరీతిగన్.

క. మక్కువను మున్న నాతని
చక్కఁదనంబునకుఁ గాదె సరసపుఁబద్యం
బొక్కటి రచియించితిఁ గవు
లక్కట ఋషభవపుఁగవిత లల్లిన్ గినుకన్.

ఉ. నీవగ గుల్కుపల్కులకు
నీనునువీనులు జొక్కు నీదులే
మోవిని నీదుకన్నుఁగవ
ముద్దుగొనన్ దలపోయు నన్నచోఁ
దా వినఁ జూడ నేర్చు నని
తామణి చొక్కక ముద్దుగోర కే
పోవునె సంత్యవంత, యతి
భోగజయంత, నితాంతసైభవా.

గీ. అనిన నొకకొంద ఱిది విని యతిశయోక్తి
యనిరి నేను స్వభావోక్తి యనుచు నట్లె
నిర్వహించితి నందు నానృపతి కొన్ని
పలుకు లపు డాడె నది యొకపద్యమయ్యె.

గీ. అపుర, నాస్వామి కవిరాజ వవుదు వయ్య,
బట్టబయట రసస్థితుల్ పరగఁజేసి
మెఱుఁగు గల్పించఁ గలఘనుల్ మీరె కారె
కాక యుండిన నారసఖ్యాతి గలదె.

గీ. అనుచు పద్యము విని మెచ్చి రచటి పెద్ద
లతనిఁ బొగడంగఁ దరమె బ్రహ్మాదులకును
వింత గా దిది వాని వరింతు ననుచుఁ
బ్రతినఁ బూనినయాకాంత భాగ్య మెంత.

క. ఇందులకుఁ గొదవ లే దొక
సందేహము గలదు రాజసంక్రందన, మే
మందుం డిటు రాఁగా నీ
సందున నొకజోలి గలిగెఁ జక్కఁగ వినుమీ.

క. అది మఱి దేవరహస్యం
బది యెవ్వరు వినఁగఁగూడ దందఱిఁ గడగాఁ

ఇక్కడ కొంత గ్రంథపాతము.

నారదుఁడు, సత్యవంతుని జీవితపరిమాణమును, సావిత్రికిని నామె తండ్రికినిజెప్పుట, సావిత్రి ఏమయినను, సత్యవంతునే వరింతుననుట, సావిత్రీ సత్యవంతుల వివాహము, ప్రధానముగా నాలుత్త గ్రంథభాగమున నుండఁబోలును.

గీ. అవధరింపుము పాండవేయాగ్రజనక
ఋషివరుండు మార్కండేయుఁడిట్టు లనియె
నటుల నాయుత్తమాంగ కాత్మపతికిఁ
జెలఁగి సావిత్రి పరిచర్య సేయుచుండ.

చ. తమి గొని సత్యవంతుఁడును
దా నొకచొక్కపుఁబర్ణశాలయం
దమరినపువ్వుఁబాన్పునఁ బ్రి
యంబునఁ దేలుచు వింతవింతచం
దముల రమించుచుండి యొక
నాఁటినిసిన్ దెలవాఱుజామునం
దమరమునీంద్రుఁ డల్లయపు
డాడినయాపలుకుల్ దలంచుచున్.

సీ. మునుపు గుబ్బలరొమ్ము మనసు దీరగఁ గ్రుమ్ము
గడు నొచ్చెనో యంచుఁ దడవి చూచు
మొదటగోటను జెక్కు సదమదంబుగ నొక్కఁ
దుదఁ దాఁకెనో యంచు వెదకి చూచుఁ
దొలుత వాతెఱ కెంపు దొరలఁబంట ఘటింపు
వెనుక నాటెనొ యంచు విచ్చి చూచు

ముందటఁ బైకొంచు ముచ్చటార రమించుఁ
బిదప డస్సెనో యంచు పిలిచి చూచు
మున్ను మదికున్న పెనఁగొన్న మోహమునను
దగుతగము లెంచ కెంత కెంతకుఁ బెనంగుఁ
బిమ్మటను నాఁటిమాటకు సొమ్మసిల్లి
కొదుకు నేమిట నేమూన్కో యటంచు.

క. ఈరీతి మనసు త్రొక్కట
తో రాతిరి కూటమీగతో(?) భోజన మై
కారాకూరము సేయఁగ
నారాకూఁతురు దినంబు లరయుచు నుండన్.

క. చుక్కలజిగి మానెను కవ
జక్కవలకు వేడ్క సాగెఁ జక్కెరవిలుతుం
డెక్కడికో యేఁగెను దమ
కెక్కడి బ్రతు కనుచుఁ జీఁక టెల్లను డాఁగెన్.

ఉ. తూరుపు తెల్ల నైన రవి
దోపక మున్నుగ లేచి తా నలం
కారము మీటి వేఁడియుద
కంబుల నత్తకు మామగారికిన్

గూరిమితోడ స్నానమున
కుం ఘటియించి ప్రియుండు వారికిం
గూరుచునానపర్యలకుఁ
గోరిన దెల్లను దా నమర్చె చుఁ.

క. అలపతి పొలమునఁ దెచ్చిన
పలు దెఱఁగులకందమూలఫలముల నాయా
తలఁ పెఱిఁగి రుచుల నమరుచు
నలరుచు భుజియింపఁ బలికె నయ్యిరువురకుఁ.

గీ. ఇటుల వారికిఁ బరిచర్య నింపు చేసి
తాను భుజియింప నొల్లక తనకు వార
లొనఁగుదీవన లెన్నుచు నొక్కచోట
నొంటి నేకాంతముగఁ గూరుచుండి యపుడు.

మ. మొదల న్నారదుఁ డాడి పోయినదినం
బుఁ గూడ మున్నాటయేఁ
బదియా ఱయ్యె దినంబు లింక గణియిం
పన్ నాలుగో నాఁటికిఁ
గద నారాయణపాదపద్మములు నా
కాంతుండు సేవింప నా

నది యీలో ఋతువేళ రా నిది యశ్లా
గ్యం బింక నాపున్కిఁకిన్.

క. నిరు డీదినములనే కద
హరిహరి నుతి పెండ్లిపాట లై యుండుట లో
క్కరు గడవఁ గలరె జగదీ
శ్వరుఁ డిక నటు సేయ నున్న వాఁడో తలఁపన్.

క. కా నున్నది కా కుండున
కానిదిమఱియౌనె! కమలగర్భుఁడు మొదటన్
దా నొసట వ్రాసి యుండఁగ
నే నేల విచారపడఁగ నిటు నటు లంచున్.

క. ఈవగ ననుఁ బుట్టించిన
సావిత్రికి లేనిబరవసము నా కేలా
నావలనఁ గొదువ లే దిక
నావల్లభుతోడి దయ్యె నాజీవనమున్.

క. అని సావిత్రిని గొలిచెద
ననుచుఁద్రిరాత్రోపవాసమగు నొకవ్రతమున్
మనమునను బూని యప్పటి
యొనరిక పరిచర్య సేయు చుండెం బతికిన్.

గీ. ఎంత దాఁ జెల్పినను భుజియింప కున్న
సత్యవంతుఁడు నేరి ప్రసంగముగను
దండ్రి కెఱిఁగింప వగచి యతండు వడిగఁ
గోడలిని బిల్చి కూరిమితోడ ననియె.

శా. తల్లీ యీవఱకుం భుజింపవట సం
ధ్యాకాల మాదాఁక నే
చెల్లంబో భుజియింప కుందు రె మహా
సింహాసనస్వామి రం
జిల్లం గాంచినముద్దుపట్టివి మ తే
సింగారముల్ లేక నా
యిల్లుం జేరుటఁబట్టి యిట్టివెత లా
యెఁ గా మా యభాగ్యంబునన్.

ఉ. అన్నము లేక యున్న మఱి
యా కలమైన ఫలంబు లైన నిం
దున్నవి నీవునున్ సరసి
యుంచి భుజింపక యుందు రమ్మ మా
కన్నులు లేనిదుఃఖమును
గానక యుందుము నీవు వోవ మే

మన్నది యేమి లేదుగద
వమ్మ యి దేమిటి కమ్మ యిమ్మెయిన్.

క. నాకూఁతు రనుట లే దిఁక
నీకోడ లటంచుఁ గంటి నీరు దొరుఁగఁగా
నాఁకటికిఁ దాళలే దని
మాకున్ మీతండ్రి తెలిపె మగువా తొలుతన్.

మ. అనుచుం గన్నుల నీరు నించుకొన న
య్యబ్జాక్షి పాదంబుపై
నెనయన్ వ్రాలి భవత్ప్రసాదమున నా
కిష్టాన్నముల్ లేవె బా
పనము త్తైదువు లెల్ల నోములు ఘటిం
పన్ నాకునుం నోమఁగా
మన సైె పూనితి నీవ్రతం బొకటి మా
మా! దీన మే లొందెదన్.

శా. మళ్ళన్ మీర లనుజ్ఞ లీవలె నన్
మాయమ్మ కానిమ్ము మా
కెల్లన్ నీవొకతేవ నాపదలు బా
య్యే నోముగా నోముమా

తల్లీ ని న్నవుఁ గా దనన్ వెలితుమా
దారిద్ర్యముం బోవు నీ
వుల్లాసంబున నాదిలక్ష్మివలెనే
యుండఁగఁ జూడఁగావలెన్.

గీ. అనినఁ బ్రియమంది సావిత్రి యహారహంబు
మగని నెడఁబాయ కాయత్తమామలకును
గొలువు సేయుచు మూఁడుపూటలుగ్రమించి
తెలవ తరువాత నాలవదినమునాఁడు.

ఉ. ప్రొద్దున లేచి తాఁ బసపు
పూసుక కుంకుమ బొట్టు దీర్చి యా
పెద్దల కెల్ల మ్రొక్కి తన
పెన్మిటికిం బరిచర్య సేయఁగాఁ
బ్రొద్దొకజాము సాగుటయు
బోటిని బిల్చి ప్రియంబుతోడ నిన్
వ ద్దన లేము చాలు నుప
వాసము పారణసేయు మిం కిటన్.

క. అనినన్ మామకుఁ గోడలు
వినయంబున మ్రొక్కి రాత్రి విధుమండలముం

కనుఁగొనినదాఁక పారణ
యొనరింపఁగ రాదు కొదవ యన్నది నేఁడున్.

క. అని తెలిపి సత్యవంతుఁడు
పనిపూనుక కందమూలఫలములు తేరన్
వనమున కేఁగెడుకదలికఁ
గని యిది బాగయ్యె ననుచుఁ గళవళపడుచున్.

క. ధవునిచెంగటి కరిగి పాదముల కెఱఁగి
వనుల వింతలు నేఁ జూడ వలయు ననిన
నెన్నఁడును గోర విది యేమొ హేతు వనుచుఁ
జెలియనునుఁజెక్కుఁ ఱొమ్మునఁ జేరి పలికె.

మత్త. వేడుకన్ మును కేళికావని
వీథులం బువుఁబోండ్లతో
గూడిమాడి చరించ నేర్చిన
కోమలాంగికి నీ కరమో
నేడు ముచ్చట లయ్యె నీమృగ
నిష్ఠురాటవిలోన నా
టాడఁగా ననుఁ జెట్టవట్టిన
దయ్యెయిందుల కోసమే.

ఉ. మెత్తని నీ తనూలతిక
 మేకొన నొల్లదు పైన నున్న నీ
తత్తర మెంచ నర్హ నిలువఁ
 దాళదు నే నెటు లాడలేను నీ
యత్తను మామగారిని బ్రి
 యంబున వేడుము మంచి దంచు నా
రుత్తరు విచ్చినం జనుద
 మోవనితా వనితావు లారయన్.

మత్త. అనిన భాగ్య మయ్యె నంచు
 నత్తమామ గారికిన్
వినయ మెక్క మ్రొక్కి యొక్క
 విన్నపంబు చేసెదన్
వినుఁడు మీ కుమారకుండు
 నేఁ డరణ్యవాటికిన్
దనరఁ బోవు చున్నవాఁడు
 నాకు మచ్చ టయ్యెడిన్.

క. అందుల వింతలు గలవట
చందనముల వగల లతలచందమ్ముల మా

కందమ్ముల కుందమ్ముల
కందమ్ములఁ జూడ వేడుకలు కొనసాగున్.

క. నా కా వింతలు కనఁగొన
నాఁకలియును దప్పి పుట్ట దటు గావున మీ
రీకోరినవర మీవలెఁ
జేకొని నామాట త్రోపు సేయకుఁ డనియెన్.

గీ. వగచి నాతల్లి నీవు నీమగఁడు వేడ్కఁ
బోయి రండని దీవించఁ బోయి కటికి
భావ మొకరీతిగా నలుపటికమైన
తెలివితోఁ బోయి రమ్మని పలికి రంత.

క. సావిత్రి యుత్తమామల
చే వేడ్కననుజ్ఞఁగొనుచుఁ జిత్తం బలరన్
సావిత్రీదేవిని మది
భావించుచు మగనివెంటఁ బడివడిఁ జనియెన్.

క. ఇక్కరణిఁ బుణ్యదంపతు
లక్కాననమధ్యసీమ నరుగుచు మఱియున్
దిక్కులు కనరాకుండఁగఁ
గ్రిక్కిఱిసిన యొక్కవనిఁ జరించుచు నచటన్.

సీ. ఇంతేసి బలుమ్రాకు లెవ్వఁడు వేయించె
నా కానతీ మనోనాథ యనిన
ఇంతేసి యేనుంగు లిం దుండ మన కేల
యీ లేమి తెలుపు ప్రాణేశ యనిన
ఇంతేసితోఁపుల కేల కట్టరు నీళ్ళ
జీవితేశ్వర నాకుఁ జెప్పు మనిన
నింతేసిపొదరిండు లిచ్చట నుండఁగా
హృదయనాయక నగ రేటి కనినఁ

బొక్కిపొక్కి పడుచు నొక్కమాటాడక
కంటనీరు జాఱఁ గరఁగి కరఁగి
కటకటా విధాతఘటన మెవ్వరి కైనఁ
గడవవశమె యంచుఁ గడవడించు.

చ. కనుఁగవ విచ్చి కాంతునిమొ
గంబు నెగాదిగఁ జూచి నాథ పే
ర్కొన మనపెండ్లి నేటివఱ
కుఁగా మఱి యెన్ని దినంబు లయ్యె నం
చన నొకవత్సరంబునరి
యయ్యె నటంచు వచింప గుండె భ

గ్గనఁ బగులన్ మదిం బొగుల
హా హారియంచును గన్ను మోడ్చుచుక్.

గీ. ఆత్మనాయక యీజీబుటడవిలోనఁ
జండభానుండు రేలు దాఁగుండు నేమొ
యుండకుండిన నిటువంటియెండలోడఁ
బ్రొద్దు గ్రుంకిన నేడకుఁ బోవ్రఁ జెపుడ.

సీ. కొమ్మమేలుగఁ జనుగుత్తులఁ గనుపట్టె
గోరంటవలదె యొగుబ్బలాఁడి
లతకూనమోవి చల్లఁగఁగనుపట్టివ
ల్వాగల నొక్కఁగరాదె చిగురుఁబోఁడి
కలకంఠి పాగడ చొక్కముగాఁగ నెలుఁగిచ్చెఁ
జెవియొగ్గి వినరాదె కువలయాక్షి
శ్యామ క్రొవ్విరివికాసము చూడరాణించె
దండ కాసించరా దా లతాంగి
అనినఁ బతిచతురోక్తుల కల్ల నగుచు
మీకుఁ బ్రత్యుత్తరము లీయ నాకుఁ దరమె
నారదుఁడు మీమహత్త్వమంతయునుమున్నె
తెలిపినాఁ డది నామది నిలిచి యుండె.

శా. ఆమైఁ జూచితె ప్రాణనాయక గజం
బాపెంటి యేనుంగుతోఁ
గామక్రీడకుఁ బాటెడిం గలసి సిం
గం బుండుటల్ కానశే
దే మానో యన నేమి గాదు శరభం
బెంతే దృఢారంభమై
యామూలం గని పొంచి యున్నయది సిం
హంబుల్ గ్రహింపం దమిన్.

క. అన నిది దైవాధీనము
వనజోదరుఁ డిట్ల జముని వారింపఁ గలం
డని సావిత్రియు దేవిని
మనమునఁ దలపోసి తల్లి మఱవకు మంచున్.

ఉ. కంటిని తెప్ప గాచు క్రియఁ
గాంతుని వెంబడి జంట వీడఁబో
కంటి మెలంగెఁ దాను దన
ప్రాణము లాతనికై వనంబుగా
నుంటఁ బరుల్ హరింతు రను
యోజనయుం బలె వీరిఁ జూచి నే

నింటికిఁ బోవలె ననుర
 హి న్నిలిచెన్ నడిమింట భానుఁడున్.

ఉ. అంతట సత్యవంతుఁడు ని
 జాంగనతో నిఁకఁ బోవ కుండినన్
వంతలఁ బొర్లుచున్ ముసలి
 వారలు వారలు చాఁవుచుందు రో
కాంతరో దేవపూజలకుఁ
 గావలెఁ దావులవూవు లంచుఁ దా
నంతట నన్నభూజముల
 నందినపూవులు గొన్ని గోయుచున్.

చ. కరడియ చూచి చాల దని
 క్రమ్మఱ సంపఁగికొమ్మ వంచి పైఁ
దిరిగినకొమ్మకై నిగిడి
 తీయఁగఁ బుష్పొడి కంట రాలఁగన్
జుఱుకుచుఱుక్కునం దుడుచు
 చున్ విరికొమ్మ వదల్చి చాలఁ గ్రొ
వ్విరు లిడె బాల యందుకొన
 వే యని చేతి కొసంగి దీనతన్.

మ. తల దిమ్మెత్తెను మోవు మోచుక్రియ డెం
దం బేమొ వెత్తిత్తిన
ట్టుల కానంబడ మేను తోఁపువడిన
ట్టుల్ వాలెడిఁ గొమ్ములో
శిలవోలెం బరు వయ్యెడిం గడుపులోఁ
జే పెట్టి గాలించు బా
గుల జాలయ్యెడు బోటి తాళుకొన నా
కున్ గూడ చావంతయ్యెఁ.

శా. కొమ్మా పట్టు మటంచుఁ జెక్కు నునుచె
క్కుం జేర్పుచుఁ వ్రాలి రో
యమ్మా నే నినుఁ జూడనైతిఁ గదె య
య్యో యెంత చింతింతువో
యమ్మా యా విధి యింత సేయు నని యా
హా కానలేనైతిఁ గా
మమ్ముం బ్రోవు ముకుంద మాధవ హరే
మాం పాహి సర్వేశ్వరా.

చ. అని నిదురించుచీఁతి నయ
నాంబుజముల్ మొగిడింపఁ జూచి యే

మనక పతివ్రతాతిలక
మంత హరిస్మరణాంతరంగమై
కనుఁగవ నీరు నించక వి
కారము లేక గరంబు మ్రింగి వ్రా
లిన శివుచెంత నున్నసతి
లీల నిజేశునిఁ జూచు చుండఁగన్.

వన. కనియె ముంగలఁ గాలమేఘుని
కాశగాత్రుఁ బవిత్రునిం
ఘనవిహారకు రక్తతారకుఁ
గాంచనాంబరధారకున్
జనభయంకరు ఘోరకింకరుఁ
జండిమ ప్రతిశంకరున్
కనదుదార కంటకుండల
కాంతు నంతఁ గృతాంతునిన్.

క. అప్పురుషుఁడు చేపాశము
విప్పుకొనుచు రాఁగఁ జూచివిభునిన్ ధరపై
నొప్పుగను డించి మ్రొక్కుచు
మెప్పుగ నంజలి యొనర్చి మిక్కిలి భక్తిన్.

గీ. అయ్య యెవ్వర వీవు నా కాన తీవె
యడవి నిటు లున్నమమ్ము నీయెడవినియమ
ధర్మరాజునుబోలెఁ బ్రత్యక్ష మైతి
రేమి సేయఁ దలంచితి రో మహాత్మ.

చ. పగతుర నైనఁ గోపమునఁ
బాఱఁగఁ జూడని యాశ్రుపాళునిన్
వెగటుగఁ జూచి చేరదవు
నే నబలన్ మఱి యేమి నేర నా
మగఁ డితఁడో మహాత్మ యన
మానిని నీమగఁ డాటనే సుమీ
మిగిలినవారిఁ బంపకయె
మే మరుదెంచితి మేను గాలుఁడన్.

ఉ. అతులపతివ్రతాతిలక
మాటను కంటివి నన్నుఁ గాన రా
నితరుల కేను ద్రోవ విడు
మీతఁడు సంతతవిష్ణుభక్తుఁడో
యతివరో కాల మెవ్వారికి
నైనను దాఁట వశంబు గాదు పో

మ్మితఁ డిదె విష్ణులోకమున
కేఁగెదు మాపురిత్రోవగా వనన్.

క. హరిభక్తుల కేటికి నీ
పురితోవ యటన్న లోకమున 'రాజ్యాంతే
నరకం ధ్రువ' మనువాక్యం
బెఱుఁగవె కొన్నాళ్లురాజ్యమేలఁ డెయితఁడున్.

మ. అనుచున్ దొంతరచిక్కుఁద్రాటను నృప
ప్రాదేశమాత్రాత్మ జీ
వుని బంధించి యముండు పోవఁ గని పు
వ్వుంబోఁడి ప్రాణేశువెం
టనె రాని మ్మని మ్రొక్కి పూలఁ బొదరిం
టం డాఁచి వెన్నంటఁ గ
న్గొనియున్ జూడక దక్షిణాభిముఖుఁ డై
ఘోరంపుమార్గంబునన్.

క. ధర్ముం డీగతిఁ జని చని
కూర్మిన్ సావిత్రిఁ జూచి కోమలి యటపై
దుర్మార్గము నడఁ జాలవు
నిర్మలమతి వలదు వలదు నిలువు మటన్నన్.

గీ. విభుని విడనాడి దుష్టుల వెంటఁ బోవ
నదియ ధర్మాత్మ దుర్మార్గ మందు గాక
వరునితోఁ గూడి సత్సహవాసముగను
మంచి త్రోవను బోవ సన్మార్గ మనరె.

క. కావున సన్మార్గం బిది
మీ వెంటనె రాఁగ ననిన మెచ్చితిఁ దరుణీ
నీవల్ల భుజీవము వెలి
గా వేఁడుమువరమొకటియుఁగరుణింతుననన్.

ఉ. స్వామి మహాప్రసాద మల
సాల్వమహీపతి యై చెలంగుమా
మామయు నత్తయున్ మొదటి
మార్గమునన్ బహురాజ్యవైభవ
శ్రీమహనీయు లై ముదము
చెందుచుఁ గన్నులఁ జూచునట్టు లీ
వే మముఁ బాసి యెంత పల
వింతురొ కన్నులు గాన కవ్వనిన్.

క. అన మంచిది నీ విక నిలు
మనుచున్ వడివడిగఁ జనఁగ నంటిపఱచుచున్

వనితామణి యాదినమణి
తనయునకున్ నెనరు పొడమఁ దా నిట్లనియెన్.

గీ. ధర్మదేవత వందు రందఱును నిన్ను
నన్ను నాభర్త నెడఁబాప న్యాయ మగునె
వరునిజీవము నాదుజీవమును బెనఁచి
చేకొనఁగ రాదె నే నంత మీకు బరువె.

గీ. ఏడడుగులు మాటాడుచుఁ
గూడ న్నడచినను దెలిసికొన నేస్తము నీ
తోడంబుట్టినజమునకు
బోడుగ సమవర్తి నన్నుఁ జూడన్ వలదే.

క. అనఁ దిరిగి చూచి తల్లీ
తనుదూఱఁగ నేమి నే స్వతంత్రుఁడ నటవే
కొనిపోవ నుంచిపోవన్
వనజాక్షుఁడు దక్క నొకరివశమే తలఁపన్.

గీ. ఇంత వేటికి నిన్ను వహించుకొనుచు
దినము నీచేత నోమించుకొనినతల్లి
యగుట సావిత్రియును బిల్లతగులు వడిన
హంసియునుబోలి తిరుగు నియ్యంబరమున.

క. తనచేతఁ గాక తక్కిన
ఘనులకు మొఱ చేసి చేసి కాకుండిన నా
వనరుహానయనుని వైకుం
ఠనివాసుని వేఁడుకొన నటన్ జనఁ దలఁచెన్.

క. ఇటు గనుక ధవునిజీవం
బిటు వేఁడక తగినవరము నేదైనను నా
క్కటి వేఁడుము నే నొసఁగెద
దిటముగ నన మదిని బొదలు తెగువదొలంకన్.

క. కూఁతురు నల్లుఁడు నిచ్చట
నీ తెలి వగుమాట వినిన నెంత బాగులునో
మాతండ్రి యపుత్రకుఁ డిఁక
నాతనికిన్ సుతులు నూర్వు రగువర మీవే.

గీ. అనిన నారీతి నిచ్చెద నడల వలదు
నిలువు నాతోడ నాతోడ నీవు రాకు
మనుచు బిఱబిఱ చనియె మీయయ్య యనిన
ధర్మజుఁడు వల్కె మునికి సంతసముతోడ.

క. మాయయ్యపలుకు లెఱుఁగుదు
మామెడ సావిత్రి చనియె నంటి వపుడు నా

రాయణుకడ కామా చే
మాయెఁదెలుపుతాపసోత్తమాయనివేఁడఁగన్.

క. విని మార్కండేయమహా
ముని తా నిట్లనియె నట్లు మోహాముకతనన్
వినువీథినిఁ దిరుగ జగ
జ్జనని మహాయోగమూర్తి సావిత్రి దయన్.

క. తనమనోహరుఁ డైనయవ్వనజభవుని
తోడుక పోయెద శ్రీపతికడ కతండు
తాను మనవిగఁ దెల్పి పాదములఁ బడినఁ
గా దనఁ డటంచు సత్యలోకంబు సేరి.

క. నిగనిగనిమిద్దెలో ము
ద్దుగ గాయత్రీసరస్వతులచే విద్యల్
వగవగను వినుచుఁ గనుచున్
దగుచున్ నగుచున్నవేళఁ దానటు చనఁగన్.

సీ. వడి లేచి యిదె యమ్మవారు వచ్చి రటంచుఁ
గడమబోటులు మ్రొక్కి కడల నిల్వఁ
దా వీణతో లేచి రా వక్క యని సర
స్వతి యెదు రేఁగి చే సాఁచి దివియ

వేదాంత మడుగుటల్ వెస నిల్పి గాయత్రి
చెలియ ర మ్మనుచు నవ్వాలికి జరగ
రా రమ్ము రాఁగదే రావె రావో యంచు
నల్మాగంబులతోడ నలువ పిలువ
వచ్చెద నటంచుఁ దలగడవలను చేరి
యజునిచెవిలోన గుసగుస మని యటంచుఁ
గొంత యేకాంతముగఁ జెప్పఁ గొదవ వినక
మనుపెళలయూఁచెఁ బోరాదుమనమటంచు.

క. మఱి వినుఁ డని గాయత్రీ
సరస్వతులు తెలుప వినుట చాలును మీరే
మెఱుఁగ రిది మొదటిపుట్టువ
యరసినచో నాకు నేర మగు నేవెఱితుఁ.

గీ. అనిన సావిత్రి బ్రహ్మతో ననియె నీవు
స్రష్ట వని యుండి మఱచు టే స్రష్టతనము
నోరు మూసినఁ బెళలల నుడువు దనుచు
నలువ ని న్నెంతు రాజనం బలరె నిపుడు.

క. నీపాప మేమి సేయుదు
వాపాప మహిమ జనింప నటు చేసినదే

నాపాపము నాపాలిటి
యాపాపం బవ్వలించు హరి గలఁ డింకన్.

మ. అదియున్ జూచెదఁ బోయి వచ్చెద నటం
చందుండి సావిత్రి తా
మది భావించినయంత వేగ విరజా
మాంగల్యారంగన్నదిం
గదియం జేరి కిరీటకుండలయుగ
గ్రైవేయముక్తాసరాం
గదపీతాంబరశంఖచక్రధరులం
గాంచెన్ సరూపాఖ్యులన్.

క. చూచుచు వైకుంఠపురం
బాచెంతం దోఁచినంత హరి హరి యనుచున్
దోఁచినగతి వర్ణించుచు
నాచాయన్ రాజవీథి నరుగుచు నచటన్.

సీ. చతురంగబలములసందడిని సునంద
కుముదు లుండెడుహజారములు చూచి
యందందుఁ బుష్పదంతాదు లాయత్తమై
వసియించుకొలువుచావళ్లు దాఁటి

వచ్చినదౌరల విష్వక్సేనగరుడు లి
మ్ముల నిల్పు పెండ్లిచౌకలు గ్రమించి
సమయ మాదాఁక నీశ్వరనారదుల్ చద
రంగ మాడెడుచప్పరమ్ము లరసి
యవల శుక సనకసనందనాదు లొంటి
నగజచేఁ దత్త్వముల్ వినునగరు చొచ్చి
సమయ మడుగక నవమణీస్థగిత మైన
వనజనాభునిపడకయిల్ వడిగఁ జొరఁగ.

క. నిలునిలు మని జయవిజయులు
తళతళ మనుపసిఁడికట్లఁ దగుబెత్తముల౯
నిలుపఁగ నగి ననుఁ బోవ౯
వల దనునేకాంత మేమి నాకుం దశయే.

గీ. ఎన్నివరుసల నుత్తరు విచ్చినా నొ
కింతతారతమ్యంబు లే మెఱుఁగలేరు
పోని మీ రైన నే వచ్చినా నటంచు
వడిగఁ జని తెల్పి రం డన వారు నగుచు.

క. ఓవెఱ్ఱితల్లి తెలియదె
మీవద్దనె కొలిచినారమే వా రెల్ల౯

మీవలె దుడుకులు చేసిరె
పో వల దన నిలువ లేదె పోపొమ్మనఁగన్.

క. నే పోవ కుండ ననఁగా
నే పోవఁగనీ ననంగ నే పోదు నన
నే పోనీ నన నటువట
లై పెదపెదమాట లయ్యె నపు డట్టియెడన్.

సీ. సందిటిలో పట్టుసల్లి యున్నవిధంబు
పెదవి గ్రోలుచుఁ గొంత వదలుతీరు
నే మోము పలి కిప్పు డే మంటి ననురీతి
వినుమాట తప్ప నూఁకొనెడుదారి
మఱిమఱి మితితప్పమడుపు లందు తెఱంగు
గోట నొక్కినఁ దాళుకొనెడినీటు
చే విదల్చుచునట్టె చెవి యొగ్గుచందంబు
బయలు తప్పక చూపు పఱుపుహాయలు

చూచి నాస్వామి యెక్కడఁ జూచె దిపుడు
నీవు నాతోను నాతోన నీవు తెల్పు
మనుచు నిందిర తను వేడ నల్ల నగుచు
వనిత మఱి యేమి లే దని వరదుఁ డపుడు.

సీ. బురుసారుమాలతో నరవీడువిఁ పూల
నొగి జాఱుసిగ కేల నొత్తికొంచు
వడి లేచుచోఁ జుంగు పుడమిఁ జీరుపసిండి
నీటుదుప్పటి వల్లెవాటు గొంచు
మినుకుజన్నిదముతో మెలిగొన్న ముత్యంపుఁ
దెలిసరుల్ చిక్కులు దీర్చుకొంచు
మొదటఁ దబ్బిబ్బాట మొనవ్రేళ్ళఁ గైజాఱు
నుంగరంబులుఁ జక్క నుంచుకొనుచుఁ

జిటులుగంధంబు చెక్కులఁ జెమరుచెమట
చెదరుతిలకంబు చిఱునవ్వు చెన్నుదొలఁక
జిలుగుపావలు ద్రొక్కక కలిమిచెలువ
యొసఁగుకైదండతో వింతసొగసు మీఱి.

క. వాకిటికలకల మే మని
శ్రీకాంతుఁడు వెడలి నలువచెలువం గని యే.
మీ కోడల నీకలకల
మాకానరుతాళుకొనుము మముఁజూచియనన్.

చ. పసములమీఁద వ్రాలి సిత
పద్మవిలోచన బంధమోచనా

వదనవిధూతచంద్ర శివ
వర్ణిత నిర్మలకీర్తిసాంద్ర నీ
రదసమగాత్ర లోకనుత
రమ్యచరిత్ర భవత్కటాక్షముం
బదిలముగాఁగ నమ్మి యొక
బాలను బేరిడి నేను పెంచితిన్.

క. దేవర సకలం బెఱుఁగుదు
రావనితకుఁ బ్రాణనాథుఁ డగువిమలాత్మున్
దావకభక్తునిఁ గొని యదె
పోవుచున్నాఁడుజముఁడు పొరిఁదనపురికిన్.

గీ. అనఁగ నంతలోన నతిరయంబున నొక్క
విష్ణుదూత వచ్చి వినయముగను
దేవదేవ స్వామి దేవరభక్తునిఁ
బూని జముఁడు తోడుకపోఁ దొడంగె.

మ. అనుమాటల్ విని యేడ నేడఁ బద యా
నా దేవి నీ వాడువాఁ
డును వాఁడేకద కూడి రమ్మనుచుఁ జా
డ్కల్ భూమిపైఁ బాఱ న

వ్వనిదిక్కుఁ గనుఁగొంక పేరుకొని వి
వ్వక్కేనునిఁ బిల్చి నీ
వును నీవారలుఁ గొల్వుచావడిన ని
ల్వుం డంచుఁ జే వీచుచున్.

క. గుబ్బలబరువున వడఁకెడి
లిబ్బులబిబ్బోకవతిని లీలం గేలన్
గొబ్బునఁ గౌఁగిటఁ జేర్చుక
నిబ్బరమున గరుడు నెక్కి నిండినవేడ్కన్.

సీ. మొనసి పన్నగవైరి తనతెక్కలు ముడించి
కొని వగఁ దగ మెట్టుకొనుచుఁ జనఁగఁ
దగిలి చిల్వలరాజు తనవేయుపడగల
గొడు గెత్తి బునకొట్టుకొనుచు నడవ
నంటి వేలుపుమాని యరవీడుజడలతోఁ
దనవీణ పలికించుకొనుచుఁ బలుకఁ
గదిసి తక్కినవార లదె మించె నిదె కూడు
కొనుఁ డంచు వగరించుకొనుచు నరుగ
మించి గిబ్బ తేజీ దుమికించుకొనుచు
దేవి సావిత్రి యచ్చటి త్రోవఁ జూవ

వెనుక బ్రహ్మాదు లింతంత వెంట నంట
నశ్వపతిపుత్రి కపుడు ప్రత్యక్ష మయ్యె.

క. ఈకరణిఁ గరుణతోడను
వైకుంఠనివాసుఁ డైనవనజాక్షుఁడు ప
ద్మాకాంతాయుతవక్షుఁడు
వీక్షింబొడచూపభయమువినయముతోలంకన్.

ఉ. ఆమెడ మ్రొక్కుచున్ ముకుళి
తాంజలి యై చెలి సన్నుతించె నా
రాయణ వాసుదేవ హరి
యచ్యుత కేశవ నారసింహ కం
జాయతపత్రనేత్ర దను
జాంతక మాధవ పక్షివాహ నా
కాయము నాదుజన్మమును
గన్నులుఁ బావన మయ్యె మీదయన్.

నాగబంధము.

చ. నరహరి దేవసార సుజ
నా జగదుత్తమ యేకవీర మం
దరధర పూతహారసర
నారదవిగ్రహ గారమేదురాం

బర శుకమోదకార జన
మానవవర్ణిత శౌరి కోవిదా
చరణ రమామనోరమణ
బాణకరచ్ఛిద ధీరపావనా.

సీ. ఈఁదుచు జలరాశిపైఁ దేలు దొకవేళ
నూరకే మునిఁ గుందు వొక్కవేళఁ
బొలుపుగామొగముద్రిప్పకయుందువొకవేళ
నుగ్రంబుగాఁ జూచె దొక్కవేళఁ
బ్రభువులఁ జే సాఁచి బ్రతిమాలు దొకవేళఁ
జక్కఁగాఁ జెండుదు వొక్కవేళ
రాజవై ధర యెల్ల రక్షింతు వొకవేళ
గ్రక్కునఁ జెకలింతు వొక్కవేళ

నుందు వొకచోటఁ గదలక యొక్కవేళ
దిక్కు లల్లాడఁ దిరుగుదు వొక్కవేళఁ
బరిపరివిధంబు లగుమీప్రభావ మెఱుఁగ
బ్రహ్మ కైనను దరమె యోపద్మనాభ.

ఉ. ఇంతటిమీమహామహిమ
యించుకయుం గననైతి నంచుఁ గొం

డంతటివాఁడు గ్రుంగఁబడి
యల్లదె మ్రొక్కి నుతించసాగె నీ
యంతకునిన్ భవత్కరుణ
నారయఁ డీతనిచేత నామనః
కాంతునిప్రాణ మున్న దటు
గావున స్వామికి విన్నవించితిన్.

మ. అని నానాగతులన్ నుతింప వరదుం
డాకాలునిం జూచి నే
మునువుం దెల్పనె యెంత తెల్పినను నీ
మూఢత్వమే పోకపో
యె నరో యాతనివిష్ణుభక్తి వినవో
యీ సాధ్విచారిత్రమున్
మనసావిత్రి వహించుటల్ కనవొ వై
నా యింత గర్వింతువే.

ఉ. అంతకో నిన్ను నీపురికి
నంపుదు నింతకు నేఁటి కీ మహీ
కాంతుఁ గృపాంబుధిన్ బ్రదుక
కంటి పతివ్రత లున్నత్రోవ నీ

వింతటినుండి పోయిన వ
హించను నీమన సచుఁ బల్కి మో
యింతిరో నీకు నీపురుషు
నిచ్చితి నీపతిభక్తి మెచ్చితిఁ.

గీ. వనిత వేయేండ్లు కైదువతనము గలిగి
యింట సంపద పూలచే రెత్తినటుల
కలిగి కొడుకులు మనుమలు కల్గి మనుము
తరుణి నానాఁటఁ దామరతంప రగుచు.

మ. అని దీవించుచు శ్రీనివాసుఁ డటఁ దా
నంతర్హితుం డైన వెం
టనె బ్రహ్మాదులు పోయి రంత నృపు ప్రా
ణంబుల్ జముం డిచ్చి పో
యెను సావిత్రియు నాపతివ్రతను దా
నెంతేని దీవించి యా
త్మనివాసంబున కేఁగె నం చనఁగఁ బ్రే
మన్ ధర్మరా జిట్లనెన్.

గీ. ఎంతభాగ్యవతియొ మెంచంగ సావిత్రి
యంతదేవిఁ గొలిచి యముని గెలిచె

శంఖచక్రధరుని సత్యంబుగాఁ జూచెఁ
బులక లొదవె నవలఁ దెలుపుఁ డనిన.

శా. అంతన్ ధర్మనృపాల వింటె సతి తా
నానందవారాశిచే
నంతస్తాపము లెల్లనుం దడిపి యా
హా నోముమే లంచుఁ ద
త్కాంతారంబులు దాఁటి యొక్క పాదపాం
తం గాంతుదేహంబు దా
నంతే హేలను దీయుచున్ దొడలపై
నింపొందఁగా నుంచుచున్.

ఉ. కాంతునిమో మెగాదిగను
గన్గొని చూచుచు నుండునంతలోఁ
గొం తటు కన్నులం బులుము
కొంచును నిద్దుర మేలుకొన్నలా
గెంతయుఁ దోఁప లేచి యిది
యేమి పడంతుక లేప వైతి వీ
పొంతల నింతగా నిదుర
వోఁగ నిత్తురె ప్రొద్దు వ్రాలెడిన్.

మ. కలకంఠీ కల గంటి నే నొకటి యిం
కం దెల్వోరా లేదు న
న్నెలుఁ గొక్కండు గ్రహింప వెంటఁ బడ నే
నెందేని నేఁగంగ న
వ్వల వేఱొక్కపడంతి యొక్కరునిఁ దే
వాఁ డామృగంబుల్ శరం
బుల నేయన్ విడిపించుకొంటి నదియే
మో చూచిన ట్లయ్యెడిన్.

ఉ. అన విని నవ్వి మంచికల
యా నిది సీకల రేపు విప్పెదం
గనుఁగొను మల్లపశ్చిమన
గంబున నర్కుఁడు గ్రుంకెఁ బైపయిం
దనుజులఁ బోలి గాయములఁ
దాఁకుట నెత్తుటఁ దోఁగి నిల్వఁజా
లనికతనన్ ధరం బడిన
లాగు గనంబడెఁ జూడఁ జూడఁగన్.

చ. తోడరి జముండుఁ దానుఁ దవ
దూతలతో రవిఁ గ్రమ్ముకొన్నయా

వడువునఁ జీకటుల్ గవిసె
వల్లభ నల్దెస వానిఁ దోలఁగా
నుడిసిన వేల్పులో యనఁగఁ
జుక్కలు రాజిలె నేదదేటి మొ
వ్వడుబలెఁ దెల్వితో నిలిచెఁ
బ్రొద్దనఁగా నెల దోఁచెఁ దూర్పునన్.

క. అని యుపమ మీఱఁ బల్కిన
విని యా నా నతనికీర్తి వెలసినరీతిన్
బెనఁగొని నలుదెస వెన్నెల
కనఁబడె నిది పట్టపగలు గావలెఁ జూడన్.

ఉ. కాంతరో చూడు త్రోవ యిదె
గానఁగ నయ్యెడు మెల్లమెల్లనే
యింతటఁ బోవఁగా వలయు
నింటికి నొంటి నిటుండ రాదు నో
వంతగ లే దొడల్ చలుక
నైనది తల్లియుఁ దండ్రి నేఁడు తా
మెంత విచార మందిరొక
దే ననుఁ బాసిక నేమి సేయుదున్.

సీ. గడియలో నలుమాఱు కౌఁగిట నన్నుఁ జేర్చి
యొడ లెల్లఁ దడవక యుండలేరు
నిమిషంబు తమచెంత నిలువ కుండిన నన్ను
నొకటఁ జేర్కొని పిల్వ కుండలేరు
గోరంతసేపు నేఁ గూరకుఁ బోయున్న
నూఁతకా లూని రా కుండలేరు
క్షణము నే భుజియింపక పరుండినను శౌరి
కౌఁగి మ్రొక్కి మీఁ దెత్త కుండలేరు
పండి పడ నున్నపండు లై యుండువారు
రెండుకన్నులుఁ గానరా కుండువారు
నాకుఁ బలవించి పలవించి నన్నుఁ దలఁచి
తలఁచి తా రేమి తలఁచిరో తెలియరాదు.

చ. అడవుల మాకదర్ణ దపసి
వై యొకరాజ్యసుఖంబు లేక ని
న్నడలఁగఁ జేసెనే నలువ
యాకలముల్ గొని తెచ్చె దయ్యొ నా
కడుపునఁ బుట్టి యుందు కొడి
గట్టఁగఁ జేసెను దైవ మయ్యయో

కొడుక యటంచు నా కడలు
కూరిమి తల్లిపు డెంత గుందెనో.

క. సంతానమువలె నీ వొక
సంతానము గలిగి తిదియ సంపద యని న
న్నెంతయుఁ గొనియాడును నేఁ
డింతీ నాతండ్రి చింత నెంత పొగిలెనో.

మ. అని చింతింపఁగఁ గాంతయుం బొగిలి దుః
ఖాక్రాంత యై కాంతునిం
దనహస్తంబుల వ్రాల్చి యెత్తి తెలి వొం
దం జేయుచుం గౌఁగిటం
గొనుచున్ దేహము దుమ్ముపోఁ దుడుచుచున్
గొప్పున్ ముడిన్ వైచుచున్
దనడాకేలఁ గుతారమున్ గరిడియుం
దాఁ బూని లీలాగతిన్.

గీ. తనదువలకేల నతనిమే నొనర గ్రుచ్చి
యతనిడాకేల నెగనెత్తి యానుకొనఁగఁ
దనదువలమూపుపై నుంచి ధవుని నచట
వనిత మెల్లన నడిపించుకొనుచు మగిడ.

ఉ. ఇక్కడ నాశ్రమస్థలిని
వృద్ధులు పుత్త్రుఁడు రాక యున్కికిం
బొక్కుచు నాల్గుదిక్కులకు
మోములు ద్రిప్పుచు బారఁ జూపుచున్
వెక్కుచు నో కుమార యని
వేమఱు గొంతులు రాయఁ గూయుచున్
రెక్కలు దీయుపక్షులన
నిల్చిరిఁ కేమని తెల్ప నవ్వేళన్.

శా. ఈలీలం బలవించుచున్ గరము లెం
తేఁ జూపుచున్ మింటికై
యోలోకేశ్వర యోగజేంద్రవరదా
యోప్రాణిసంరక్షకా
యోలక్ష్మీపతి మాకు నీవె శరణం
బోతండ్రి మాపుత్త్రునిం
బాలుం గానఁగఁ జేయు మంధకుల మా
పద్బాంధవా యంచనన్.

ఉ. అంత వరప్రభావమున
నప్పుడె కన్నులు వచ్చి నల్దెసన్

వింతగ దంపతుల్ గనుచు
నేఁ డిది యేమి సుతుండు రానిబల్
వంతఁ జరింపఁ గన్ను లెటు
వచ్చె నటంచును గన్నులందు నీ
రింతయు నాన నెప్పటిర
హిన్ గను గానివారలున్ బలెన్.

క. తడఁబడుచు నడవి నలుగడ
నడలుచుమునివరులఁగొడుకునడుగుచునుండన్
బడఁతియుఁ దానును సంతస
మడరఁగ నలసత్యవంతుఁ డపు డేతెంచెన్.

చ. తనయునిఁ జూచి బారఁగొని
తల్లియుఁ దండ్రియుఁ గౌఁగిలించి మో
ము నెడఁద మోపుచున్ శిరము
మూర్కొని పేర్కొని యోకుమార బా
లునివలె నింతసే పడవి
లోఁ జరియింపుదు రయ్య మాను లె
ల్లను దెలుపంగఁ బ్రాణ మొక
లాగున నిల్చితి మేమి చెప్పఁగన్.

క. నావుడుఁ దండ్రీ యా నని
తా వనికేఁగుటయు బడలి తా వ్రాలుటయున్
దా వెగటుగఁ గల కనుటయుఁ
దా వచ్చుట దెలుప సాధ్వి తా నిట్లనియెన్.

సీ. ఓమామ నారదుం డొకనాఁడు దెలిపె నీ
ఘనునకు నేఁటికి గండ మనుచుఁ
గాన నే నితనితోఁ గాననంబున కేఁగి
నే నుండ నీతండు నిద్రవోవ
జముఁడు ప్రాణము గొంచు జరగ నే వెంటనె
చన దయచేసె నాజముఁడు నాకుఁ
గొన్ని వరములు మీకు నయనముల్ రాజ్య
మును గల్గ మాతండ్రి తనయులఁ గనఁ
దుదను నే నోము సావిత్రి తోడుక రాఁగ
నపుడు మనపాలి శ్రీకాంతుఁ డరుగుదెంచి
మీ తనయు జీవ మిప్పించి మిగుల నన్ను
దయను దీవించి చనె నని తరుణి పలుక.

గీ. పులక లొదవంగ నానందజలధిఁ దేలి
నిలిచి దంపతు లో తల్లి నీవు గలుగ

మళ్ళి బ్రదికితి మాపద లెల్లఁ బోయె
వనిత మాపాలి భాగ్యదేవతవు నీవు.

క. అని కొనియాడఁగ నచ్చటి
మును లాగుణవతికి సతికి మ్రొక్కుచు నెంతే
వినయమున వారుఁ దాముం
దనరుచు నుండంగ నొక్కనాఁ డరుదందన్.

ఉ. ఉక్కడగట్ట దగట్ట బదుగు
రూడిగముల్ వెనువెంట నంటి రాఁ
జుక్కగతిన్ గతిం గులుకు
చున్ దెలిమించువయాలి తేజిపై
నెక్కి హుటాహుటిం దనయ
నెప్పుడు చూతు నటంచు నశ్వరా
జక్కడి కేఁగుదేఁగఁ గని
యందఱు నెమ్మది సంభ్రమించుచున్.

గీ. అపుడు మ్రొక్కెడువారు మే లడుగువారు
మెచ్చుకొనువారు దీవన లిచ్చువారు
నగుచు నొకరొక్క రటు నిటు నరుగుచుండ
బ్రహ్మచారి యొకం డటు పాఱుదెంచి.

సీ. పొదివె నల్లదె మహోద్భుతధాటి రథకోటి
పటుకేతుపటపటపటలతోడ
నడచె నల్లదె మదోన్మదమదావళఘటల్
మణిఘంటికాఘణంఘణలతోడఁ
గవిసె నల్లదె నిరాఘాటఘోటకము లు
త్కటఖురాహతచిటపటలతోడఁ
జేరె నల్లదె రణశూరవీరభటాళి
బహుళకూజితకహకహలతోడ

సాల్వపుర మఁట చండప్రచండవీరు
లనెడు వారఁటముగురఁటయదిగో చూడుఁ
డీడకేనఁట వచ్చుట లీనృపాల
వరులపై కఁటచనుఁడంచుఁ బలుక నపుడు.

సీ. పులితోళ్ళు నారచీరలతోడ బంధించి
దర్భగంటులలోన దాఁచువారు
కల కమండలువుల మొలబంటినీళ్ళలో
ముంచి కానక యుండ నుంచువారు
సమిధల మోపు పచ్చనియాకులను గప్పి
తొడిఁబడఁ బొదలలోఁ దూర్చువారు

యజ్ఞసాధక మైనయరణులకోవులఁ
జెట్టుపైఁ గొనగొమ్మఁ గట్టువారు
గుమిగఁ బసిబిడ్డ లిల్లాండ్రు తమరుఁ గూడి
వడి నిజాశ్రమభూమికి వచ్చు వారు
నైన మునిమునిసవృత్తో నరయు చండ
నృపుల కిట్లనె నొకచారుఁ డెదుట నిలిచి.

క. ఖండించెద మని వీరుఁడుఁ
జండుఁడును బ్రచండుడిదిగొ చనుదెంచిరి మీ
రుండకుఁ డిఁక నట కేనియుఁ
బొం డెఱిఁగించితిని నేను బూర్వుం డగుటన్.

వ. అని పలుక సత్యవంతుఁ డలుక పొడమి తన
పడంతికనుసన్నఁ గదనంబునకుఁ గదలుతమ
కంబునం దనువునఁ బులకజాలంబు లొదవ
జననీజనకులకును క్ష్మాపకుం బ్రణమిల్లి దృఢ
కఠోరంబగు కుఠారంబు కేలం గొని యశ్వపతి
యనుమతి నతనితురంగారోహణంబుఁ జేసి
యుద్ధసన్నద్ధుండై గొబ్బున నబ్బలంబుల కెదురు
కొని నడవం గని చండ ప్రచండవీరు లుద్దం

డభుజాదండమండలీకృతకోదండు లై యొం
డొరులం బురికొల్పి ముంగలఁ జతురంగబలం
బులం గవియింపఁ బెంపున నప్పుడు పోడమం
బ్రొద్దుపైపయిం బెళపెళన యఃఱుమునఃఱు
ములం దళతళ మెఱయుమెఱపులం గ్రమ్ము
పొడిపొడిమబ్బులయుబ్బునఁ బెడబొబ్బలఁ
ధగద్ధగ విచ్చుకత్తులం జుట్టి ముట్టిన నట్టిట్టి
యత్తెట్టుల పైకిందోలినఘోటకంబు నూఁకి
యరుణకిరణసమానానూన నానాబాణజాలం
బులం బఱపిన నవి పుట్ట వెడలు పాములవడు
వున నేదు చిమ్మినకైవడిం గణుఁదుఁగలు
మూఁగినబాగునఁ జల్లువాన గొట్టినపెల్లున
రాలరువ్విన తెఱంగున ఱింగుఱింగున బిసబిసఁ
గవిసిన నవిసినరథంబులుం గెడసినగజంబు
లుంబడినతురంగంబులుం జడిసినబలంబులుం
దునిసినవిండ్లును రాలినభూషణంబులుఁ దొర
లుగొడుగులును విఱుగు కేతనంబులును
బ్రోవులు మెదడులుగుప్పలు నెమ్ముల తెట్టలు
నెత్తురు వఱదలు కండలు మెండును నై సం

గరాంగణంబు గంధసింధురంబు నీరాడిన కెం
దామరకొలని చందం బందె నందుఁ జండుం
డరు దంది నిజస్యందనంబు బిఱబిఱం గుఱి
పడం బైపడం దఱిమిన కేడించి తురంగం
బెదురుకొలిపి యమ్ములొక్కుమ్మడిం గ్రుమ్మరిం
చినవిధంబున మర్మంబుల నాటి తేఁపీఁటం
గ్రుచ్చికొన నేసినవిగతాసుం డయ్యె న త్తేరున
కత్తించినబొమ్మకై వడిం గదలక యుండె నంత
నంతకాకారుండగు ప్రచండుం డుద్దండవేదం
డం బేటవాలుగా దులదులం బఱపిన నావాజి
వాగెమలంచి వానికిం జుట్టు కేడెంబుగాఁ గొంత
వడిం ద్రిప్పుచుం గేలిసింగిణీ నతనికంధరంబు
నం దగిలించి దిగఁదీసినం దు నిసి చతికిలంబడి
వేదండ ? కడుపునం దానును బందివిధంబునం
బొరలుచుఁ బ్రాణభీతి నొక కేల గజంబుదిక్కు
నకు నొకకరంబు తనదిక్కునకు నొడ్డుకొనం
బకపక నగుచుఁ గఱకునేజా గొనిమొన
చూపుచుఁ గొంతయుదు కాడించి యం
తం మణ రాజిల నాజానేయంబు ద్రిప్పినప్ప

డిన బోసకుండు దిగులునం గడసె నది విలో
కించిత్కొంతకొంత వగచుచు నానత్యవంతుండు
తన తేజీ కంధరంబు కరారవిందంబున నప్పళిం
చుచు మొగంబు దుడిసి చెవి నిమిరి మెల్ల
మెల్ల నెరఁ గాలున నెడ నెడ నడిపింప నదిదూ
రంబునం గని వీరుండు భండనవీరుం డగుచుఁ
గరంబుల వాలునుం బలకయుఁ బొదల నిజ
తురంగం బా రాజపుంగవుమీఁదికిం బఱపిన
దురదుర నెదురుకొని పట్టిన పట్టెంబు నతికి
నద్దంప తిరిగి మరలం బురికొలుపుకొని
ఋద్దఱు సరియుద్ధు లనం గొంతప్రొద్దు ముద్దు
ముద్దుగా ముద్దుగుమ్మలు కోలాట లాడు
వేడుకం గత్తిగతియుఁ ఫెళ ఫెళనునాదు
నాదారకుండ నొండొరుల కుతికి నఱుకు
లాడుచుండ నవ్వీరుండు కొండొక బెండువడి
చండితనంబునం గండుమిగిలి పేరువాఁడి కే
డెంబుమఱుంగునం గుంగిలి ముంగలకున్ నిగిడి
చుఱుకుచుఱుక్కనం గొనచిమ్ములు చిమ్మి
కమ్ముకరొమ్ముక్కమ్మడి నడిచమ్మునకు ఎసర సరకు

గొనకపలుక మెలఁకువ నది నపిల యదియును
నిదె తునిమెద నని తల కుఱికి నఱుక మఱుఁ
గిడినపలుక తునుకతునుక లైపోవం దలపునుక
పగిలెనోయని కేలం దడవిచూడఁ గలకల
నగి తప్పెఁ దప్పె వెఱపకు మని నీకు నిది
నిజంబుచేసెదనని వెనవెన వెనుక కొదుగు
కైవడి తత్తడిం దొడల మెలంకువం దెప్పనం
బైకి నూఁకి నిజమండలాగ్రంబున వానిమేను
రెండుతుండెంబులుగా నఱికినం దక్కినవా
రలు జయజయరవంబులతో శరణంబులు
వేఁడినఁ గరుణారసంబున వారి నాదరించి మో
దంబున నున్నయన్నరేంద్రునిమీఁద దేవతా
గణంబులు పుష్పవర్షంబులు గురిసిరి నార
దుండు దండె మీటుచుం గడుపు చల్లఁ జేసితి
వని దీవింపం దొడంగె నప్పు డాజయవంతుం
డగుసత్యవంతుండు తక్కినచతురంగ బలం
బులుం గొలువ వందిమాగధులు బిరుదుకై
వారంబులు చదువఁ దా నరుల నుఱుము
చేయుటల నభినయించు తెఱంగునం గఱ-

కఱన కళ్ళెంబున మలుచు తనకీర్తి దిక్కు-
లకుం జాటు నీటున నోట నిగనిగనిమరువులు
పరికించుచుఁ జెలంగుతురంగంబు నాడ నాడ
జోడనలు త్రొక్కించుచుఁ దెల్లజల్లులు విచ్చుక
తెక్కలగతి నిక్కి చూప నచ్చటచ్చట దుమి
కించుచు నిజాశ్రమంబునకు వచ్చి ముచ్చ
టతో నందఱికిఁ వందనంబులు చేసి దీవనలు
గైకొని యిది యంతయు దేవరప్రభావంబు
గదా యని కడగంట సావిత్రికడం గని
నేర్పు గులుకఁ బలుకుచు నానందకందళిత
హృదయారవిందుం డై సంతతారాధితగో
విందుఁ డై సుఖం బుండునంత.

చ. హితులు పురోహితుల్ సచివు
    లెంతయుఁ బెద్దలుఁ బూర్వభృత్యులుఁ
మతి గలవారుఁ బౌరులును
    మంత్రులుఁ గూడి నుతించి మే మిఁకఁ
బ్రతుకుదు మీవు రాజ్యపరి
    పాలన చేసిన రమ్మటంచు స

మ్మతపడి పిల్వ సాల్వపతి
మంచి దటంచుఁ బ్రమోదితాత్ముఁ డై.

గీ. అచటివాసుల నందఱి నభినుతించి
వాసి నిన్నాళ్ళు మీగర్భవాసమునను
నునిచి పోషించితిరి దయ మఱవ కెపుడు
మముఁగటాక్షింపుఁడనిపల్కి సుముఖుఁడగుచు.

సీ. తనమేలు కెదురు చూచినబాంధవావళి
రథముల నుభయపార్శ్వముల నరుగ
నింత నంతట భద్రదంతావళం బెక్కి
చతురంగబలముతో సుతుఁడు నడవ
లలితసంగీతమేళముతోడ మద్రేశుఁ
డును దేజి దుమికించి మునుచనంగఁ
దళుకుఁబచ్చలపల్లకుల నెక్కి వరుసగా
నమరి కాంతయుఁ గోడ లంటి రాఁగ
భేరిభాంకారరవములు బోరుకొనఁగఁ
గులుకు మీఱుకుమారునందలములోన
నలద్యుమత్సేనభూపాలుఁ డరిగె నపుడు
తనరుప్రాగ్జ్యోతిషం బనుతనదుపురికి.

చ. చని మఱునాఁడు తా సకల
సంభ్రమముల్ తనరంగ సత్యవం
తునకును గట్టెఁ బట్టము జ
నుల్ కొనియాడ నతండు తండ్రి కం
టెను గుణి యై భరింప ధర
ణిన్ సరి సేయఁగఁ గూడఁ దా నరేం
ద్రున కల రాజసమ్మునకు
నన్ మఱి శేషుని దిగ్గజంబులన్.

సావిత్రీచరిత్ర సమాప్తము.

క. తంజాపురిరఘునాథుని
లంజెగొ యతఁడోవచోవిలాసము మెఱయన్
రంజిల్ల బుధులు రచనా
మంజిమ సావిత్రిచరిత మహి రచియించెన్.

PRINTED AT
THE INDIA PRINTING WORKS
MADRAS

